

† IOAN,
Din mila lui Dumnezeu,
Arhiepiscop al Timișoarei și
Mitropolit al Banatului
Iubitului nostru cler, cinului monahal
și drept-credincioșilor creștini, har, milă
și pace de la Dumnezeu Tatăl, iar de la noi,
părintească binecuvântare.

„A venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis:
Pace vouă!”
(Ioan 20, 9)
Hristos a înviat!

Iubiții mei fii duhovnicești,

Bat clopotele Învierii, aducându-ne vestea
că Răstignitul din Nazaret a înviat. Acum
putem să zicem și noi cu Psalmistul: „S-a
însemnat peste noi lumina feței Tale, Doamne!
Dat-ai veselie în inima mea” (Psalm 4, 6-7).
Fraților, „sculatu-S-a Dumnezeu (...) și să fugă
de la fața Lui cei ce-L urăsc pe El” (Psalm 67, 1).
Veniți toți să-L laudăm pe Cel ce a biruit moartea
și a deschis porțile veșniciei pentru noi, cei care
credem cu tărie în Învierea lui Hristos. De astăzi,
nimănui să nu-i mai fie frică de moarte și nici
de veșnicia ei. Moartea nu mai este o sentință
definitivă, Hristos ne arată că este o trecere, un
Paște al nostru, al fiecăruia. Unora le este frică
de Înviere mai mult decât de moarte.

Unde veți fugi de la fața lui Dumnezeu, bogaților
nemilostivi, vărsătorilor de sânge nevinovat,
cei care semănați oase în pământ, asupritori ai
orfanilor și ai văduvelor? În întuneric! Și acolo o să
vă ajungă lumina Învierii lui Hristos și se vor vădi
ale voastre fărădelegi. Vă veți ascunde în uitare,
dar și cartea uitării voastre va fi deschisă în Ziua
cea mare a Judecății.

Iubiților, să-L rugăm pe Hristos Domnul să
ne scrie numele noastre cu scumpul Său Sânge
în Cartea dreptilor. Sunt și azi oameni cărora le
este frică de Înviere, însă, pentru noi, Învierea

este bucuria cea desăvârșită. Ce își poate dori un
flămând, dacă nu o bucată de pâine? Un însetat,
un pahar cu apă, un muritor, să învieze?! Omule,
viață ai avut și ți-ai pierdut-o, să știi însă că doar cu
pâine și apă nu vei ajunge în veșnicie: „Nu numai
cu pâine și cu apă va trăi omul, ci cu tot cuvântul
care iese din gura lui Dumnezeu” (Matei 4, 4). De
nu vei gusta din Pâinea cea de Sus, din Potirul
iubirii lui Hristos, zadarnică îți va fi această clipă
a vieții pământești. Frate creștine, nu-ți ucide
timpul pe care ți l-a dat Dumnezeu. Aritmetica
anilor se numără cu intensitatea lor.

Astăzi, Hristos deschide izvorul vieții veșnice,
care a fost ferecat de Satan cu lanțurile păcatelor
noastre. De astăzi este dezlegare la viață veșnică.
Veniți de luați lumină și cu ea să călătoriți în

această lume până la porțile cerului! Hristos ne-a dat lumina să aprindem cu ea candela vieții noastre, însă, de nu vom pune în această candelă credință, iubire și lacrimile pocăinței, aceasta se va stinge. Să nu fie! Nu fugiți de lumina lui Hristos, ea dă putere celor care cred în Învierea Lui.

Fraților, v-ați spovedit în acest Sfânt Post, acesta este semnul trezviei pe care o aveți. Ați privit la cer și în adâncul inimii și la lumina cerului ați găsit în tainele inimii păcatul, pe care l-ați ars cu lacrimile pocăinței voastre. Nu-l mai primiți acolo, nu-i mai faceți locaș de tihnă. Știu că nu veți putea să vă apărați singuri de cursele celui rău, dar, de azi să fiți încredințați că Iisus Hristos Cel Înviat va fi cu frații voastre în marea luptă pe care o veți avea pe valurile acestei vieți pământești.

Fraților, dacă am nedreptățit pe cineva, să întoarcem împătrit ca Zaheu, dacă am grăit de rău pe fratele nostru, să-i cerem iertare, dacă am fost iubitori de sine, să-l îmbrățișăm pe fratele nostru și să-l ajutăm la vreme de cumpănă a vieții lui. Dacă vom împlini acestea, vom arăta semenilor că noi credem în Înviere și în Evanghelia lui Iisus Hristos.

Iubiți frați și surori în Domnul,

Trăim în aceste clipe bucuria Învierii lui Hristos, care este și învierea noastră. Dar pe ce s-a zidit această bucurie care a fost în cer și pe pământ și de care s-au împărtășit Maica Domnului și îngerii? De unde a izvorât totuși această bucurie sfântă pe care o trăim acum? Din Jertfa lui Hristos. Dar de unde izvorăște Jertfa? Din ascultarea făcută de Fiul lui Dumnezeu față de Tatăl Ceresc. Și ascultarea de unde izvorăște? Din iubire, pentru că iubire este Dumnezeu (cf. I Ioan 4, 8). Să venim astăzi cu toții la izvorul iubirii, la izvorul luminii Învierii lui Hristos. Atunci când Hristos fiind pe Golgota, Și-a lăsat brațele întinse spre a fi pironite pe Cruce, Tatăl din Ceruri Și-a deschis brațele Lui părintești pentru noi, pentru a ne primi să fim părtași la Nunta Mielului, a Fiului Său, Cel ce: „*S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe Cruce*” (Filipeni 2, 8), jertfitor până la moarte și iubitor într-o veșnicie. Pe Cruce, lui Hristos I-a curs apă și sânge din coasta Sa,

iar din inimă a curs iubire, împărtășind-o Maicii Sale și ucenicului Ioan cel prea iubit. Azi și noi ne împărtășim din a Lui iubire și din Sfântul Lui Trup și Sfântul Lui Sânge. Cuvintele rostite de Hristos după Înviere: „*Bucurați-vă!*” (Matei 28, 9) și „*Pace vouă!*” (Ioan 20, 19), spun lumii întregi că Iisus Hristos, Dumnezeu nostru, nu este un dumnezeu al răzbunării, ci al păcii și al iubirii nemărginite. Hristos, în această lume nu i-a urât nici pe cei care-L răstigneau, ci S-a rugat pentru ei: „*Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac*” (Luca 23, 34).

Iubite frate creștine, poate că nu ai fost la Golgota să-L pironști pe Hristos. Dacă S-a rugat pentru cei ce L-au pironit, să ai nădejde că a curs o picătură de Sânge pe Golgota și spre mântuirea ta. Să n-o lași să cadă pe stâncă, ci în inima ta.

Frații mei, cu ce credeți că ar fi bine să ne hrănim inimile? Cu Sângele lui Hristos sau cu deșertăciunile din viața aceasta pământească, atât de felurite azi? Să nu fie! Lașii mor de mai multe ori, iar vitejii, o singură dată. Hristos a murit o dată, iar Lazăr, de două ori: întâi în Betania, a doua oară în Cipru. Veți zice: Noi de câte ori murim? De câte ori cădem în grele păcate. Am ajuns să trăim în această viață o moarte vie.

Doamne, Iisuse Hristoase, Cel ce cu moartea pe moarte ai călcat, calcă și moartea cea vie a sufletelor noastre!

Iubiți credincioși,

Hristos Domnul este desăvârșit în existența Sa ca Dumnezeu adevărat și Om adevărat, desăvârșit în ascultare, în jertfă și în iubire. De unde am putea să luăm Pâine și lumină în această viață, de la Cine, dacă nu de la Hristos, Cel ce S-a jertfit din iubire pentru om?! Și-a dat viața Sa pentru noi și ne-a împărtășit atunci, pe Cruce, cu fiecare picătură de Sânge viață din viața Sa, ca noi să dobândim viața veșnică pe care o pierduserăm pe cărarea păcatului.

Fraților, Hristos ne-a învățat pe Golgota cum să murim, cum să răbdăm, pe cine să iubim și să-i iubim chiar și pe vrăjmași. Cum să murim?! Împăcați cu semenii noștri. În mormânt ne-a învățat cum să înviem și că giulgiurile în care vom fi înveliți vor rămâne aici, neluând cu noi nimic. Ne-a mai învățat Hristos că mormântul

nu este casa veșniciei noastre, ci doar o poartă spre Împărăția iubirii lui Dumnezeu. Ne-a mai învățat Hristos să nu ne fie teamă atunci când vor pune peste mormântul nostru o piatră grea, că El va ridica acea piatră, când va veni întru slava Sa, înconjurat de cetele îngerești (cf. Matei 25, 31).

Iubiți frați, să rămânem în nădejdea învierii noastre care își are izvorul în Învierea lui Hristos Domnul. Cei care nu credeți în Înviere, să știți că nu vă veți putea ascunde într-un mormânt, sub o lespede grea de marmură; și pe aceea o va ridica Iisus Hristos. Nimeni nu se va putea ascunde de Învierea cea de obște. Să ne chivernisim viața întru neadormită trezvie, trăind în noi Evanghelia lui Hristos Cel Înviat.

Fraților, semănați lumină din lumina Învierii lui Hristos și din a Lui Sfântă Evanghelie și să păzim de orice întinare nevăzutul din noi.

Iubite frate creștine, când plângi cu lacrimi de pocăință, să știi ca acestea înrourează crinii cerului. Hristos i-a spus tâlharului pe cruce că nu Se va întoarce fără el în Rai și adevărat lucru este acesta. Și nouă ne-a promis că, de vom deveni fii ai luminii, și nouă ne va deschide ușa Raiului: „*Cât aveți Lumina, credeți în Lumină, ca să fiți fii ai luminii*” (Ioan 12, 36). Să nu punem la îndoială niciun cuvânt din Evanghelia lui Hristos: „*Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece*” (Matei 24, 35).

Fraților, Sfântul Ioan Damaschin, în scrierile sale, ne îndeamnă fierbinte să credem cu adevărat în învierea morților. „*Învierea omului*”, spune el, este „*starea a doua a celui căzut*”. Moartea este definită de Sfântul Ioan Damaschin ca „o

despărțire a sufletului de trup” și trage apoi o concluzie atât de logică, zicând că „*învierea omului este unirea sufletului cu trupul și a doua stare a omului*”. Sufletul omului este nemuritor, trupul este muritor, dar Dumnezeu Care l-a creat pe om trup și suflet, vrea să răsplătească și trupului și sufletului pentru cele săvârșite în această viață.

Cât de mare este taina omului și cum Dumnezeu nu vrea să o strivească!

Frați creștini,

La Dumnezeu, puterea faptei Sale coincide cu voința Sa, adică aceea de a-l chema pe om, așa cum l-a creat, la Nunta Mielului Hristos. Sufletele se vor uni cu trupurile, „*iar acestea vor fi nestricăcioase, că s-au dezbrăcat de stricăciune*”, după cum ne spune Sfântul Ioan Damaschin. Iată încă un motiv de bucurie la acest Praznic Dumnezeiesc al Învierii Domnului: și noi vom învia și să ne fie spre bucuria veșnică.

După Înviere, Hristos i-a întâmpinat de mai multe ori pe Sfinții Săi Apostoli și Ucenici cu aceste cuvinte: „*Pace vouă!*” (Ioan 20, 19).

Doamne, Iisuse Hristoase, la acest Praznic al Învierii Tale, așteptăm să ne întâmpini și pe noi păcătoșii cu aceste cuvinte sfinte: „*Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă*” (Ioan 14, 27), dându-ne pacea Ta adevărată nouă și tuturor celor ce credem în Sfânta Ta Înviere!

Iubiților, rămâneți în pacea, în dragostea și în dreptatea lui Hristos Cel Înviat!

Hristos a înviat!

ARHIEPISCOPIA TIMIȘOAREI LA CEAS ANIVERSAR: RIDICAREA EPISCOPIEI TIMIȘOAREI LA RANG DE ARHIEPISCOPIE

Preot dr. Ionel Popescu

La 24 aprilie 1947, Sinodul Permanent al Bisericii Ortodoxe Române, întrunit sub președinția patriarhului Nicodim Munteanu, a aprobat ridicarea scaunului episcopal de la Timișoara la rangul de scaun arhiepiscopal.

Gramata patriarhală emisă la 24 iunie 1947 subliniază că, Sinodul Permanent, „apreciind așa cum se cuvine stăruința în dreapta credință și atașamentul față de Biserica străbună a fiilor săi duhovnicești de pe frumoasele plaiuri bănățene, exteriorizate și prin sacrificiile materiale cu care au ridicat deosebitul de frumos lăcaș al Domnului în orașul Timișoara, a găsit de bine să ia în considerare cererile repetate ale acestor credincioși bănățeni pentru înălțarea în rang a episcopiei lor din Timișoara”¹.

Ridicarea scaunului episcopal al Timișoarei pe pedestalul istoric de altădată s-a bucurat și de sprijinul Guvernului României, care a aprobat această hotărâre a Sinodului Permanent, „ca un semn de ocrotire și cinstire din partea înaltului for bisericesc”².

Hotărârea Sfântului Sinod al Bisericii noastre a fost întărită de Legea nr.195 din 30 mai 1947, votată de Adunarea Deputaților și publicată în Monitorul Oficial nr.135 din 17 iunie 1947³.

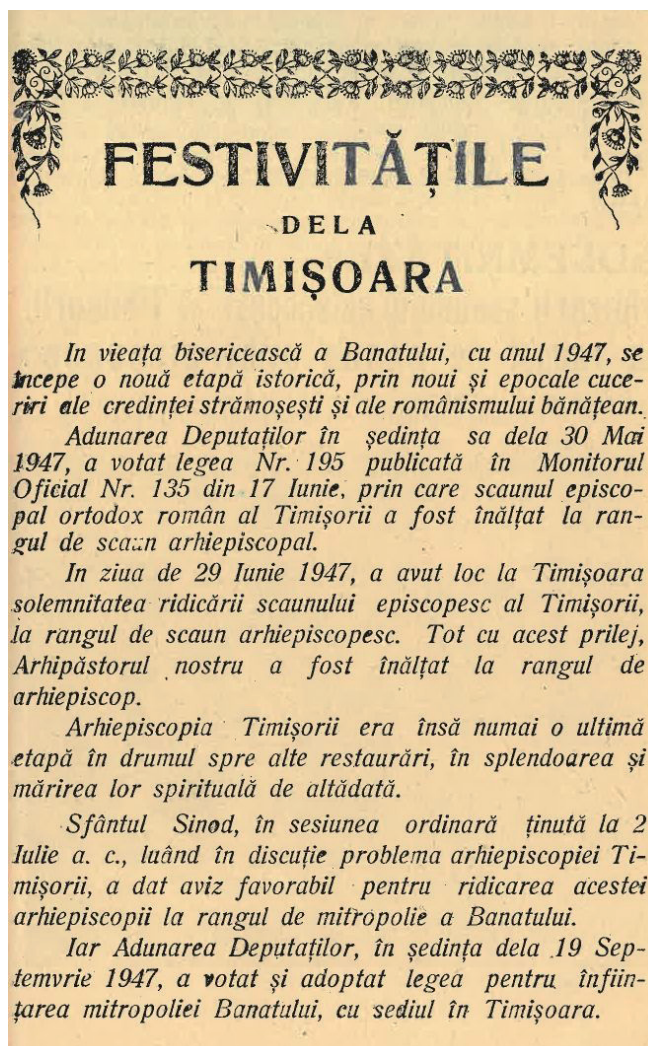
„Scaunul episcopal ortodox român al Timișoarei – stipulează Legea nr.195 – se ridică la rangul de scaun arhiepiscopal, pe data publicării acestei legi”, iar „titularul Eparhiei Ortodoxe Române a Timișoarei devine arhiepiscop ortodox român al Timișoarei”⁴.

¹ I.D.Suciu, R. Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol.II, Ed. Mitropolia Banatului, Timișoara, 1980, p. 1028; Petrică Zamela, *Mitropolitul Vasile Lazarescu al Banatului. (1894-19690. Monografie istorică*. Ed. Universității din Oradea, 2011, p. 81-82.

² Suciu, Constantinescu, p. 1028.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*; „Biserica Bănățeană”, Timișoara, anul VIII, nr.26-27, 30 iunie 1947, p.26-27.

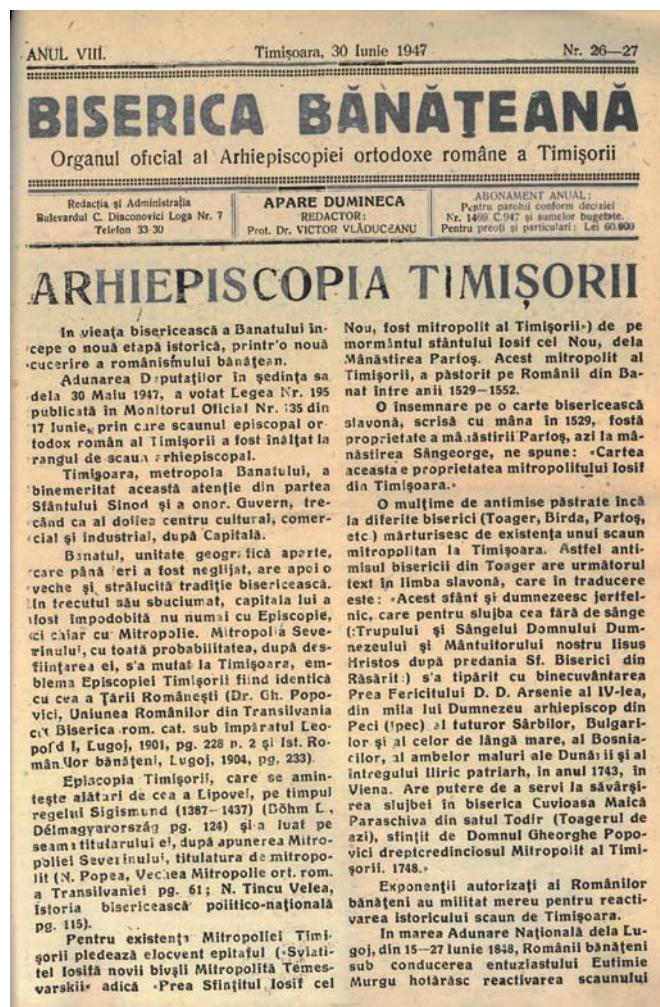

Profund recunoscători pentru împlinirea acestui vechi deziderat al românilor ortodocși din Banat, membrii Adunării Eparhiale au adresat mulțumiri patriarhului Nicodim Munteanu și Guvernului României pentru „înălțarea Episcopiei ortodoxe române a Timișoarei la rangul de Arhiepiscopie”⁵.

Evenimentul istoric al înălțării episcopiei de la Timișoara la rangul de arhiepiscopie a fost primit cu mare bucurie de către clericii

⁵ I.D. Suciu, *Monografia Mitropoliei Banatului*, Ed. Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1977, p. 235.

și credincioșii bănățeni. Astfel, „Biserica Bănățeană” și „Calendarul Arhiepiscopiei Timișorii”, organe oficiale de presă ale Episcopiei Timișoarei, au publicat materiale ample consacrate manifestărilor organizate la data de 29 iunie, în capitala Banatului, pe care le-a intitulat „Sărbătoarea ortodoxiei bănățene” și „Festivitățile de la Timișoara”⁶.

„Biserica Bănățeană” subliniază că „ziua de 29 iunie marchează un act istoric de o deosebită importanță pentru ortodoxia românească din acest colț de țară. În această zi măreată a avut loc solemnitatea ridicării scaunului episcopal al Timișoarei, la rangul de scaun arhiepiscopal”, episcopul Vasile Lazarescu fiind înălțat la rangul de arhiepiscop⁷.

„La marea sărbătoare – se arată în continuare – au participat în mod tainic și umbrele falangei de luptători, care au militat pentru realizarea

⁶ „Biserica Bănățeană”, p. 4-6; „Calendarul Arhiepiscopiei Timișorii pe anul de la Hristos 1948”, p. 53-59.

⁷ „Biserica Bănățeană”, p. 4.

acestui sfânt ideal al românismului bănățean”⁸, adică vrednicii înaintași luptători, de-a lungul vremurilor, pentru înfăptuirea sa.

După oficierea sfintei Liturghii, în catedrala mitropolitană, ministrul Cultelor, Radu Roșculeț a citit Legea nr.195/1947 prin care Episcopia Timișoarei a fost ridicată la rangul de Arhiepiscopie, iar delegatul Sfântului Sinod, preotul Gheorghe Vintilescu, a lecturat gramata Sfântului Sinod care subliniază „stăruința în dreapta credință și atașamentul față de Biserica străbună ale fiilor săi duhovnicești de pe frumoasele plaiuri bănățene, exteriorizate și prin sacrificiile materiale cu care au ridicat deosebitul de frumos Lăcaș al Domnului în orașul Timișoara ...”⁹.

Gramata patriarhală se încheie cu „speranța nestrămutată că această înălțare în rang va fi un îndemn în plus pentru credincioșii bănățeni, spre o mai mare întărire în dreapta credință în Atotputernicul Dumnezeu...”¹⁰.

În cadrul luărilor de cuvânt, ministrul Radu Roșculeț a evidențiat din nou că actul istoric din catedrala mitropolitană s-a înfăptuit în urma „înaltei dorințe a credincioșilor din acest colț de țară [...]. Biserica noastră străbună – menționa ministrul – în trecutul întreg al neamului a fost păstrătoarea culturii și a datinilor noastre, îndeosebi în aceste părți [...]. Ne dăm seama că ceea ce poate să înalțe omenirea, s-o spiritualizeze, s-o înfrățească, este numai instituția divină a Bisericii ...”¹¹.

Cuvântul arhiepiscopului Vasile Lazarescu a făcut referire la demersurile efectuate de Eftimie Murgu, tribunul Banatului, care cerea, în anul 1848, pe Câmpia Libertății de la Lugoj ca românilor bănățeni „să li se dea obișnuitul lor mitropolit” și la Andrei Mocioni, vajnicul susținător al străvechiului deziderat ca „Biserica strămoșească din aceste părți să fie ridicată de pe deal pe munte, după vrednicia ei în trecutul neamului”¹².

Adresându-se în mod direct credincioșilor prezenți și păstoriților săi de pe întregul cuprins

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*, p. 5.

¹¹ „Biserica Bănățeană”, p. 5; „Calendarul Arhiepiscopiei...”, p. 56.

¹² *Ibidem*; „Calendarul Arhiepiscopiei ...”, p. 57.

Lipova, dă-i Doamne zile îndelungate și bună sporire întru dreapta propovăduire a Evangheliei lui Hristos și întru cărmuirea turmei celei cuvântătoare pe calea mântuirii și îl păzește Doamne întru mulți și fericiți ani!

A luat cuvântul apoi *dl. Ministru al Cultelor, Radu Roșculeț*, spunând între altele:

„Dând curs înaltei dorinți a credincioșilor din acest colț de țară, așa cum a glăsuț gramata, Sf. Sinod și-a dat avizul pentru înălțarea în rang a episcopiei Timișorului. Iar Parlamentul țării a votat legea pentru ridicarea scaunului episcopal al Timișorului la rangul de scaun arhiepiscopal. Astăzi dorința D-voastră este în parte împlinită.

Biserica noastră străbună în trecutul vitreg al Neamului a fost păstrătoarea culturii și a datinilor noastre, îndeosebi în aceste părți. Ea a păstrat aici nestinsă făclia românismului. Această Biserică este vărtos susținută de actualul guvern, de toate partidele componente ale Blocului Democrat.

Ne dăm seama, că ceea ce poate să înalte omenirea, s'o spiritualizeze, s'o înfrățască, este numai instituția divină a Bisericii. De aceea, cunoscând rolul covârșitor al Bisericii, înțelegem să susținem Biserica.

Cunosc mândria bănățeană. Câteodată mândria este răusfătuitoare. Aici însă este pe deplin justificată. Am dat curs dorinței primului ministru, care să satisfacă și o mândrie a regiunii Dvoastre. Trebuie însă ca această mândrie să fie un stimulent pentru susținerea Bisericii și atașarea tot mai mult de ea.

Având în fruntea Arhiepiscopiei Timișorului un distins cărturar al Bisericii noastre, pe Arhiepiscopul Vasile, credincioșii din aceste părți să stea tot mai strâns uniți în jurul Bisericii, ocrotitoare și îndrumătoare a neamului.

Cu credință în Cel de sus, rog pe bunul Dumnezeu, să binecuvinteze această zi, să binecuvinteze Arhiepiscopia Timișorului, în frunte cu vlădica Vasile.”

După aceea a vorbit **I. P. S. S. Arhiepiscop Vasile**: „Se împlinește în anul ce vine, un veac de când pe câmpia dela Lugoj, marele tribun al Banatului, Eutimie Murgu, inspirat de ideile timpului pretindea, că Românii din Banat să li se dea „obișnuitul lor mitropolit”.

Cu câteva decenii mai târziu Andrei Mocioni cerea, ca Biserica strămoșească din aceste părți să fie ridicată de pe deal pe munte, după vrednicia ei în trecutul neamului.

Strigătul Bănătenilor a aflat ecou și la forurile în drept de pe vremea aceea. La primul Congres național-bisericesc din 1868, ținut sub președinția marelui mitropolit Andrei Șaguna, s'a hotărât reînființarea la Timișoara a unei episcopii ortodoxe. Iar mitropolitul Andrei Șaguna a făcut și o fundație din care să ia ființă episcopia Timișorului. Timpurile au fost însă vitrege. Nu toți au arătat apoi aceeași solicitudine față de problema aceasta.

Au trebuit să treacă alți șasezeci de ani, ca la 1909, Congresul național-bisericesc să decreteze din

I. P. S. Vasile binecuvintează

al eparhiei, arhiepiscopul Vasile Lazarescu își exprimă nădejdea că „ceea ce s-a făcut astăzi, va atașa pe credincioșii bănățeni și mai mult de Biserică. Vă rog, iubiții mei credincioși – spunea ierarhul bănățean – să luați aminte la atenția ce se arată Bisericii noastre. Este primul pas spre desăvârșita emancipare a Bisericii noastre bănățene”¹³.

Manifestările solemne consacrate ridicării episcopiei de la Timișoara la rangul de arhiepiscopie au fost onorate de reprezentanții confesiunilor catolice, greco-catolice, sârbești, lutherane și reformate din oraș, în frunte cu episcopul romano-catolic Augustin Pacha, dar și de reprezentanții autorităților locale¹⁴.

Ecourile evenimentului bisericesc de la Timișoara au ajuns și în presa națională, bisericească și laică.

Spre pildă, „Telegraful român” de la Sibiu, cel mai vechi ziar bisericesc cu apariție neîntreruptă din țara noastră, în articolul intitulat *O solemnitate înălțătoare*, nota: „Frumoasa metropolă a Banatului a trăit Duminică (29 iunie a.c.) clipe de însuflețită și adâncă prăznuire cu prilejul înălțării Episcopiei

¹³ „Calendarul Arhiepiscopiei ...”, p. 58.

¹⁴ „Biserica Bănățeană”, p. 6.

Timișoarei la rangul de Arhiepiscopie și a investirii P.S. Episcop Dr. Vasile Lazarescu cu gradul de Arhiepiscop al Banatului”¹⁵. Prestigioasa publicație mitropolitană de la Sibiu își informa, apoi, cititorii și despre modul de desfășurare a acestei *solemnități* înălțătoare, trecând în revistă personalitățile bisericești și laice prezente și luările de cuvânt.

„Jurnalul de dimineață” din București a prezentat cititorilor evenimentul de la Timișoara în articolul intitulat *Înălțătoarea sărbătoare bisericească din capitala Banatului*¹⁶.

„Frumoasa capitală a Banatului – arată autorul articolului – îmbrăcând straie sărbătorești a trăit clipe de adâncă viețuire creștină alături de clerul și păstorul sufletească, învățatul ierarh I.P.S. Arhiepiscop Vasile, ctitor de catedrală și înflăcărat propovăduitor de viață ortodoxă”¹⁷.

Ziarul bucureștean precizează că la această solemnitate a participat o „mulțime imensă”, ceea ce „a dovedit cu prisosință că acest deziderat bisericesc nu a reprezentat nicidecum fala și

¹⁵ „Telegraful român”, Sibiu, 1947, nr.25-26, cf. „Biserica Bănățeană”, Timișoara, anul VIII, nr.28-30/10 august 1947, p.5.

¹⁶ „Jurnalul de dimineață”, București, nr.773/3 iulie 1947, cf. „Biserica Bănățeană”, p. 5.

¹⁷ *Ibidem*.

Page 4 Nr. 26-27

Sărbătoarea ortodoxiei bănățene

Ziua de 29 Iunie marchează un act istoric de o deosebită importanță pentru ortodoxia românească din acest colț de țară. În această zi mărăscă, a avut loc solemnitatea ridicării scaunului episcopesc al Timișorii, la rangul de scaun arhiepiscopal. Tot cu acest prilej P. S. S. Episcop Vasile a fost înaltat la rangul de arhiepiscop. Clerul și poporul din mândrul Banat și-au văsat un alt viț impunit: ridicarea vechiului scaun vladăresc al Timișorii spre de pînă destul istoric de altădată. La marea sărbătoare au participat în mod tainic și umbrele talonier de luptători, cari au militat pentru creșterea acestui stînt ideal al românismului bănățean.

Solemnitatea s'a desfășurat în cadrul Sfintei Liturghii, pontificată de I. P. S. Arhiepiscop Vasile asistat de preoții: Io. Stavr. Dr. P. Turea, Io. Stavr. I. Gela, Dr. Te. Căjeriu, Dr. V. Vladuțeanu, C. Vata și Tr. Golumba și diaconii A. Mihalovici, V. Perian, M. Gligor și P. Morin. Răspunsurile liturgice au fost date impresionant de Corala Banatului, sub conducerea dîi prot. Sava Golumba.

După pricseană, I. P. S. Vasile la loc în tronul arhieresc. *Di ministru al Cultelor, Radu Roșculeț* citește legea Nr. 195, votată de Adunarea Deputaților în ședința din 30 Mai 1947 și publicată în Monitorul Oficial Nr. 135 din 17 Iunie, prin care s'a ridicat la rangul de scaun arhiepiscopal scaunul episcopesc al Timișorii.

Lege

pentru înălțarea scaunului episcopesc ortodox român al Timișoarei, la rangul de scaun arhiepiscopal.

Art. 1. Scaunul episcopesc ortodox român al Timișoarei se ridică la rangul de scaun arhiepiscopal, pe data publicării prezentei legi.

Art. 2. Titularul Eparhiei ortodoxe române a Timișoarei devine Arhiepiscop ortodox român al Timișoarei.

Această lege s'a votat de Adunarea Deputaților, în ședința din 30 Mai anul 1947, și s'a aprobat, cu majoritatea de una sută nouăsprezece voturi, contra zece.

Președinte, Mihail Sadoveanu. Secretar, Stelian Morariu. L. S. A. D.

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată în Monitorul Oficial.

Dată în București, la 7 Iunie 1947.

MIHAIL
Ministru al Cultelor, Radu Roșculeț
Ministru al Justiției, Lucr. în Pătrășcanu.

Nr. 1.193.

Delegatul Sf. Sinod, I. P. C. S. Io. Stavr. Gh. Vințescu, citește apoi gramata sinodului: Patriarhia Română, SFÂNTUL SINOD Nr. 297, luna Iunie ziua 24, Anul 1947, București VI Strada Antim Nr. 29.

NICODIM

din mila lui Dumnezeu Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și al Românilor din Americi, Locțiitor al Scaunului din Cezarea Capadochiei, Patriarh al României și Președinte al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Iubitului cler și popor din de Dumnezeu păzita eparhie a Timișoarei și tuturor ascultătorilor și cititorilor acestei scrisori sinodale, Har și Pace dela Dumnezeu Părintele din Ceruri, iar dela Noi salutare și binecuvîntare arhipăstărească.

Se cuvine să facem arătare tuturor, că după exemplul Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care a așezat în sfînta sa Biserică scune și vrednice, mici și mari, tot astfel și

P. S. Membrii al Sfântului Sinod Përmanent,

Intrușiți în ședința dela 25 Aprilie 1947, în număr de 12; după număratul Sfîntilor Apostoli lucrănd sub ocrotirea și însoțirea Prea Sfîntului și de viață Făcătorului Duh,

Apricind cum se cuvine stăruința în dreapta credință și atașamentul față de Biserica străbună ale fiilor săi duhovnicești de pe frumoasele plaiuri bănățene, exteriorizate și prin sacrificiile materiale cu care au ridicat deosebitul de frumos Locaș al Domnului în orașul Timișoara, a găsit de bine să la în considerare cere-rii repetate ale acestor credincioși bănațeni pentru înălțarea în rang a Episcopiei lor din Timișoara.

Având și susținerea călduroasă a Onor. Guvern, de sub președinția Domnului Dr. Petru Groza, și-au dat avizul și aprobarea în numele Sfîntului Sinod,

Page 5 Nr. 26-27

pentru înălțarea Episcopiei Ortodoxe Române din Timișoara la rangul de Arhiepiscopie, ca un semn de ocrotire și cinstire din partea înaltului Tror Bisericesc.

Prin Legea Nr. 195, votată de Adunarea Deputaților Tării, în ședința dela 30 Mai 1947, sancționată și promulgată de M. S. Regele Mihail I, pe data de 7 Iunie 1947, întărindu-se această înălțare în rangul ierarhiei ortodoxe române, Scaunul Vladăresc al Timișoarei devine astfel de drept Scaun Arhiepiscopal, iar P. S. Dr. Vasile Lazarescu se înalță în rândul vrednicilor ierarhice la rangul de Arhiepiscop Ortodox Român al Timișoarei.

Avem speranța neșrămutată că această înălțare în rang va fi un îndemn în plus pentru credincioșii bănățeni, spre o și mai mare întărire în dreapta credință în Aiotputernicul Dumnezeu, cel slăvit în Treimea cea de o Ființă și nedespărțită: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.

Data în București, astăzi, 24 Iunie anul mântuirii 1947.

Președintele Sfântului Sinod
† as. NICODIM Patriarh al României.

După citirea gramatei sinodale, cei patru diaconi întonează în acorduri împreună: psalmul pentru I. P. S. Sa:

„Iași Prea Sfîntul Sale, înalt Prea Sfîntului și cu vrednicie învîntatului nostru Domn, Domn, Vasile, din mila lui Dumnezeu dreptcredinciosul Arhiepiscop al de Dumnezeu păzitei Arhiepiscopii de Timișoara, Maria na și Lipova. — cum nădăjduim că se va înalta noua arhiepiscopie, — de I. Domn, zăbădă și bună sporire într-o dreaptă prăvălire a Evangheliei lui Hristos și într-o cărmuirea turmei celei cumințitoare pe calea adevărului și în pacea Domnului nostru Iisus Hristos.

A luat cuvîntul apoi di Ministru al Cultelor, Radu Roșculeț, spunând între altele:

„Dănd curs înaltelor dorințe a credincioșilor din acest colț de țară, așa cum a glasul gramata, Sf. Sinod și-a dat avizul pentru înălțarea în rang a episcopiei Timișorii, iar Parlamentul Tării a votat legea pentru ridicarea scaunului episcopesc al Timișorii la rangul de scaun arhiepiscopal. Astăzi dorința Dvoastră este în parte împlinită.

Biserica noastră străbună în trecutul vitreg al Neamului a fost păstrătoare a culturii și a datinilor noastre, deosebi în aceste părți. Ea a păstrat aci nestinsă faclă românisimului. Această Biserică este vădită susținută de actualul guvern, de toate partidele componente ale Blocului Democrat,

dela extrema stînga până la extrema dreapta, din Bloc, pe care o reprezintă partidul din care fac parte.

Ne dăm seama, că ceence poate să înalte omenirea, s'o spiritualizeze, s'o înfrățescă, este numai instituția divină a Bisericii. De aceea, cunoscând rolul covârșitor al Bisericii, înțelegem să susținem Biserica.

Cumose mândria bănățeană. Căteodată mândria este răstălmăcită. Aici însă este pe deplin justificată. Am dat curs dorinței primului ministru, care să satisfacă și o mândrie a regiunii Dvoastră. Trebuie însă ca această mândrie să fie un stimulent pentru susținerea Bisericii și atașarea tot mai mult de ea.

Având în fruntea Arhiepiscopiei Timișorii un distins cărturar al Bisericii noastre, pe Arhiepiscopul Vasile, credincioșii din aceste părți să stea tot mai strîns uniți în jurul Bisericii, ocrotitoarea și îndrumătoare a noastră.

Cu credință în Cel de sus, rog pe bunul Dumnezeu, să binecuvînteze această zi, să binecuvînteze Arhiepiscopia Timișorii, în frunte cu vladica Vasile.

După aceea a vorbit I. P. S. S. Arhiepiscop Vasile:

„Se împlinește în anul ce vine, un vechi de când pe călupia dela Lugoj, marele tri-bun al Banatului, Eutimie Murgu, inspirat de ideile timpului pretindea, că Românii din Banat să li se dea „obisnuitul lor mitropolit.”

Cu câteva decenii mai târziu Andrei Mocioni cerca, ca Biserica strămoșească din aceste părți să fie ridicată de pe deal pe munte, după vrednicia ei în trecutul neamului.

Sfîrgatul Banățenilor a aflat ecou și în forile în aripi de pe vremea aceea. La primul Congres național-bisericesc din 1908, înalt sub președinția marelui mitropolit Andrei Saguna s'a hotărît reînălțarea la Timișoara a unei episcopii ortodoxe, iar mitropolitul Andrei Saguna a făcut și o fundație din care să ia ființă episcopia Timișorii. Timpurile nu fost însă vitrege. Nu tot au arătat apoi aceeași solitudine față de problema aceasta.

Au trebuit să treacă alți șasezeci de ani, ca la 1908, Congresul național-bisericesc să decreteze din nou reînălțarea episcopiei Timișorii și să dispună și arondarea teritoriului eparhiei noastre.

Nici chiar în România Mare nu s'a dat atenția cuvenită revendicărilor juste ale Ro-

mândria cătorva din ierarhia clerului Înalt, ci înfățișa un act trăit și simțit în adâncuri de tot norodul bănățean”¹⁸.

În concluzie, reînființarea Arhiepiscopiei Timișoarei este un act istoric și de recunoaștere a rolului pe care l-a avut Biserica noastră în viața spirituală, națională și culturală a românilor ortodocși trăitori pe plaiurile binecuvîntate ale Banatului.

Prin ridicarea Episcopiei Timișoarei la rangul de Arhiepiscopie începe, totodată, o nouă etapă în viața bisericească a românilor bănățeni, pentru înfăptuirea căreia au luptat fruntașii ortodoxiei românești bănățene de-a lungul secolelor, unii

¹⁸ Ibidem.

fiind aspru prigoniți pentru aceasta de către stăpînitorii vremelnici ai Banatului.

Înălțarea la rangul de arhiepiscop a episcopului Vasile Lazarescu, „distins cărturar al Bisericii noastre”, cum îl numea fostul ministru Radu Roșculeț¹⁹, nu este doar un act de dreptate istorică, ci și de recunoaștere a activității teologice, pastorale și culturale desfășurată de acest vrednic ierarh la Sibiu și la Oradea, la Caransebeș și Timișoara, încununată de ctitorirea monumentalei catedrale mitropolitane din capitala Banatului.

¹⁹ „Biserica Bănățeană”, nr.26-27/1947, p. 4.

MITROPOLITUL VASILE LAZARESCU AL BANATULUI. ARHIPĂSTOR DEMN ÎN VREMURI TULBURI (1947-1961)

Preot lect. dr. Marius Florescu

Cu prilejul întronizării în vechiul scaun mitropolitan al restauratei Mitropolii a Banatului, la 26 octombrie 1947,

Mitropolitul Vasile Lazarescu al Banatului contura astfel misiunea instituției mitropolitane: „Cetatea sufletului nostru, așezată azi pe vârful de munte al celei mai înalte forme de organizație bisericească, e privită și observată de toți. De la ea se așteaptă să împlinească o misiune. Această misiune ea și-o împlinește prin slujitorii ei și prin tot sufletul creștin de pe toată întinderea Banatului nostru drag. Trebuie să ne înălțăm cu duhul prin toată gândirea și viețuirea noastră și cu toată virtutea noastră, la înălțimea formei de organizare bisericească cu care a fost înzestrată provincia noastră. Să ne grupăm cu credință și cu dragoste în jurul acestui sfânt așezământ al sufletelor noastre, ca Mitropolia Banatului, care a dăinuit în istorie peste veacuri, iar după răpirea ei de alții, în tradiția și în conștiința bănățeană de totdeauna, să rămână în veci neclintită, ca o cetate zidită pe stâncă. Să ne străduim, ca prin credința și vrednicia noastră creștinească, să o facem să strălucească cu puterea ei sfințitoare și mântuitoare de suflete, în veac, așa cum ea a

strălucit în vremea lui Iosif cel Nou de la Partoș, cel cu cârja mitropolitană din lemn de cedru, din grădina Ghetsimani, dar cu sufletul de aur”¹.

Din acest cuvânt răzbate o hotărâre puternică, o atitudine plină de conștiința răspunderii în fața lui Dumnezeu și a istoriei, un program de slujire așezat în lumina apostolatului evanghelic.

Și într-adevăr, în timpul arhipăstoririi sale, Mitropolitul Vasile a imprimat în eparhie un suflu nou, care a revigorat viața bisericească a acestei părți de țară, așezând Biserica Ortodoxă Română din Banat pe linia unor noi așezări de viață duhovnicească².

Întronizat în vechiul scaun mitropolitan al Timișoarei, binecuvântat de Sfântul Iosif cel Nou de la Partoș, Mitropolitul Vasile, fiu al Banatului timișean, venea la Timișoara, pentru a reaprinde făclia stinsă de secole prin desființarea Mitropoliei și pentru a ridica în această provincie un focar de lumină spirituală. Mitropolitul venea să reia firul istoric, întrerupt aproape două secole, al mitropoliților români ai Banatului.

De aceea, în cele de mai jos, vom încerca să schițăm realizările sale în Mitropolia Banatului, pe tărâm bisericesc, cultural și religios - misionar.

Numărul aniversar al revistei „Mitropolia Banatului” din anul 1957, dedicat împlinirii a 10 ani de la reactivarea Mitropoliei Banatului semnaleză mai multe realizări ale Mitropolitului Vasile Lazarescu, în timpul anilor de arhipăstorie în Banat, dintre care menționăm:

*finalizarea construcției și sfințirea catedralei mitropolitane (1946);

¹ „Biserica Bănățeană”, 1947, nr. 44-46, pp. 23-24

² Am trecut înadins peste aspecte din viața personală a Mitropolitului Vasile Lazarescu, care oricum se regăsesc și în lucrările: *Slujitori ai Ortodoxiei bănățene* (Timșoara, 2017) și respectiv *Mitropolitul dr. Vasile Lazarescu al Banatului (1947-1961). 70 de ani de la întronizare* (Timșoara, 2017), ambele coordonate de semnatarul articolului de față

*efectuarea a 261 de vizite canonice și sfințirea a 101 biserici (dintre care multe renovate parțial sau total: Giroc, Ohaba Forgaci, Sânnandrei, Periam, Chișoda, Saravale, Satu Mic, Seceani, Cladova, ș.a.m.d.). A fost promotorul târnosirii tuturor bisericilor din eparhie, nesfințite până atunci de arhiereu;

*reînființarea protopopiatului Făget (1952)³;

*sprijinirea constantă a învățământului teologic de la acea vreme: Seminarul teologic de la Caransebeș⁴, Școala de cântăreți bisericești de la Timișoara și, pentru o vreme, Academia teologică de la Timișoara (fostă la Oradea);

*zidirea de noi biserici: Săceni, Șipet, Sacoșu Turcesc, Timișoara Fratelia, Tomești etc;

*înfrumusețarea și pictarea mai multor lăcașuri de cult, precum: „Sfântul Gheorghe” din Caransebeș, Budinț, Jdioara, Hăuzești etc;

*canonizarea Sfântului Iosif cel Nou de la Partoș (1956);

*participarea la vizitarea unor Biserici Ortodoxe surori, ca membru al delegațiilor Bisericii Ortodoxe Române (fosta Iugoslavie și fostul U.R.S.S.)⁵.

La cele de mai sus, se pot adăuga și alte realizări ale Mitropolitului Vasile, reflectate în materialele de arhivă și în presa bisericească.

În vederea stimulării și dinamizării activității predicatoriale a preoțimii, Mitropolitul Vasile a îmbogățit literatura noastră omiletică cu două

³ Raportul de activitate al Adunării Eparhiale pe anul 1952, arhiva Arhiepiscopiei Timișoarei

⁴ În anul 1960 se începe construirea noului cămin de la Seminarul teologic din Caransebeș, cf. Raportul de activitate al Adunării Eparhiale pe anul 1960, arhiva Arhiepiscopiei Timișoarei

⁵ „Mitropolia Banatului”, Timișoara, anul VIII, nr. 1-4, p. 65

prețioase volume de predici: *Pârğa Darului - cuvântări și Praznic luminat - gânduri de sărbători*⁶. Aceste volume de predici cuprind un bogat conținut de idei și de îndrumări, urmărind înnoirea sufletească a credincioșilor. Fondul teologic ales este înveșmântat într-un stil limpede și captivant, încărcat de savoare biblică. Pe lângă lucrările tipărite de Mitropolitul Vasile, ca profesor: *Creștinismul și științele oculte*, respectiv *Cultul inimii lui Iisus la catolici* și în afară de multe studii și articole publicate în revistele eparhiale, Mitropolitul Vasile a publicat la Timișoara, sub pseudonimul „Bisericanul Ortodox”, lucrarea de strictă actualitate: *În ce ne deosebim...?*. Această valoroasă apologie a Ortodoxiei reliefează, în mod strălucit, superioritatea și originalitatea tezaurului doctrinar al spiritualității creștin-ortodoxe, față de concepția arbitrară a romano-catolicismului, impunându-se prin claritate și printr-o curată orientare ortodoxă.

Activitatea cultural-religioasă în eparhie ia un avânt mai puternic odată cu venirea și funcționarea Academiei teologice din Oradea, la Timișoara, începând cu 1 noiembrie 1941. Profesorii acesteia, cu o temeinică pregătire teologică, au contribuit prin conferințe, predici și prin lucrările teologice publicate, de înaltă ținută științifică, la instruirea credincioșilor și la promovarea culturii teologice.

În anii arhipăstoririi Mitropolitului Vasile au apărut la Timișoara, următoarele lucrări teologice: Prof. dr. I. Petreună: *Spiritismul și Crede și nu cerceta?*; Prof. dr. I. Belu: *Despre iubire*; Prof. dr. S. Vlad: *Un păstor model. Sf. Apostol Pavel și Sub semnul crucii*; Prot. dr. Gh. Cotoșman: *Din trecutul Episcopiei Timișorii și Viața Sf. Iosif cel Nou, mitropolitul Timișorii și a toată țara Banatului*; Prof. A. Popa: *Mănăstirea Săraca*; Prof. A. Lipovan: *Cântări bisericești pentru toate sărbătorile de peste an*; Prot. dr. V. Vlăduceanu: *Concordanță biblică antisectară și Mănăstiri bănățene*; Sincel Justinian Dalea: *Cuvântul vieții. Meditații duminicale*; Prot. M. Șora: *Îndemnuri duhovnicești și Paharul cu otravă*; Prot. Șt. Lungu:

⁶ Reeditate în anul 2018 la Timișoara, cu titlul: *Mitropolit dr. Vasile Lazarescu. Pastorale și predici*, sub îngrijirea poetului Eugen Dorcescu și a conf. dr. Mirela Ioana Borchin, sub coordonarea pr. vicar eparhial dr. Ionel Popescu.

*Rătăcirea sectarilor. Apoi s-a tipărit Cartea de rugăciuni*⁷, pentru uzul credincioșilor⁸.

Sub înaltul patronaj al Mitropolitului Vasile, a apărut, timp de șapte ani, revista „Duh și Adevăr”, periodic omiletic al preoțimii din Arhiepiscopia Timișoarei, care a cultivat predica, cel mai de seamă mijloc de evanghelizare a credincioșilor, punând la îndemâna slujitorilor Bisericii, predicile necesare pentru toate duminicile și sărbătorile de peste an, diferite pareneze și alte materiale pe probleme omiletice.

Ca publicații periodice, s-au editat periodicele oficiale: „Biserica Bănățeană”,

⁷ Adunarea Eparhială din anul 1955 hotărăște acordarea gratuită a 1000 de cărți de rugăciuni, cf. *Raportul de activitate al Adunării Eparhiale pe anul 1955*, arhiva Arhiepiscopiei Timișoarei

⁸ Parte din aceste lucrări se găsesc în biblioteca Arhiepiscopiei Timișoarei

„Foaia Arhidiecezană”, iar mai apoi „Mitropolia Banatului”, revista Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului și a Episcopiei Aradului, precum și Calendarele eparhiale, apărute sub titlurile: „Calendarul Arhiepiscopiei Timișorii și Caransebeșului”. „Tâlcuirea sărbătorilor”, „Îndrumător tipiconal” și „Îndrumări tipiconale”.

Cuvântările ocazionale, pastoralele, conferințele și predicile rostite în Catedrala mitropolitană și în diferite biserici din cuprinsul Arhiepiscopiei, cu prilejul vizitelor canonice și al sfințirilor de biserici, sunt tot atâtea prilejuri din care răzbate dragostea Mitropolitului Vasile pentru Biserica lui Hristos și pentru mântuirea credincioșilor. Pastoralele îndeosebi, reflectă grija permanentă a Arhipăstorului față de eparhioții săi, pe care căuta, cu orice ocazie, să-i ancoreze în viața spirituală și în realitățile vieții sociale.

„Iubiți fii sufletești, - spunea Mitropolitul Vasile în Pastorală de Crăciun din anul 1946 - în vederea dobândirii mântuirii creștine, după ambele ei rosturi: pământesc și suprafiresc, suntem datori să facem și noi tot ce ne stă în putință pentru a ne învrednici de ea. Iar în acest scop: „Ce am putea face noi creștinii care am primit, ca al doilea nume, marele nume al lui Iisus Hristos, ceva mai bun decât să cercetăm mereu, dacă gândurile, cuvintele și faptele noastre sunt în întregime asemănate legii și duhului lui Hristos, sau contrare acestora” (cf. Sf. Grigorie de Nissa: „Despre desăvârșirea creștină”). „Avem de dezlegat o singură problemă: problema Evangheliei creștine, problema cunoașterii și adâncirii acestei Evanghelii și cu deosebire, problema trăirii învățăturii cuprinsă în Evanghelia lui Hristos, problema îndreptării gândirii și viețuirii noastre, după îndrumările ce ni le îmbie ea”⁹.

În pastorală trimisă eparhiilor din Mitropolia Banatului, după întronizarea în scaunul mitropolitan, în vederea adâncirii vieții duhovnicești a păstoriților, se spune: „Tăria și curățenia credinței noastre și statornica noastră strădanie de a duce o viață creștină, tot mai potrivită cu îndrumările sfintei noastre Biserici, cu pilda de viață, adevărat creștinească, lăsată nouă de moșii și strămoșii noștri, sunt,

⁹ „Biserica Bănățeană”, Timișoara, 1946, nr. 51-52, p. 8

prin împreună lucrare, cu binecuvântarea lui Dumnezeu, cele mai puternice pietre de temelie ale Mitropoliei noastre. Să asigurăm deci, această duhovnicească temelie. Mitropolia noastră trăiește prin noi și ajunge la strălucire prin râvna noastră, după o cât mai desăvârșită viață creștinească. Să nu o lipsim de puterea dătătoare de viață a credinței noastre și de podoaba strălucitoare a viețuirii noastre, stăpânită și călăuzită mereu de dorul sufletului nostru după desăvârșire, în viața noastră de creștini”¹⁰.

Aceste îndemnuri părintești constituie o expresie a dragostei și a purtării de grijă purtate credincioșilor din Mitropolie, în vederea desăvârșirii vieții lor spirituale și a dobândirii mântuirii.

Preocupat de ridicarea nivelului cultural al preoților, Mitropolitul Vasile a luat măsuri pentru menținerea lor în permanent contact cu lucrările noi de literatură teologică. Cursurile de îndrumare pentru preoți au oferit tot atâtea prilejuri de regenerare a vitalității pastorale a preoților și de lărgire a orizontului lor intelectual și pastoral¹¹. De nenumărate ori, Arhipăstorul Banatului a coborât în mijlocul preoților cursanți, împărtășindu-le cunoștințe din tezaurul doctrinar al Ortodoxiei, reaprinzându-le flacăra apostolatului evanghelic și îndrumându-i pe linia adevăratelor năzuințe ale credincioșilor, pentru ca preoțimea să valorifice aspectul social al doctrinei creștine, să slujească poporul în drumul său spre mântuire¹².

La îndemnul personal al Mitropolitului Vasile, mai mulți tineri au fost sprijiniți de către Centrul eparhial să studieze la Institutele teologice de grad universitar din București și Sibiu, prin acordarea de burse¹³.

Catehizarea, acțiunea de evanghelizare a credincioșilor de toate vârstele, urmărind formarea de caractere integre, de adevărate elite spirituale, care să exceleze prin pregătire științifică și prin superioritate etică, au constituit, cu toate

¹⁰ *Ibidem*

¹¹ *Raportul de activitate al Adunării Eparhiale pe anul 1955*, arhiva Arhiepiscopiei Timișoarei

¹² *Ibidem*

¹³ Adunarea Eparhială din anul 1955 constata trimiterea de către eparhie a unui număr de 39 de studenți la Institutele Teologice din București și Sibiu și acordarea a 19 burse, 13 semiburse și 3 ajutoare speciale în valoare de 22.205 lei, cf. *Raportul de activitate al Adunării Eparhiale pe anul 1954*, arhiva Arhiepiscopiei Timișoarei

interdicțiile negrilor ani de dictatură comunistă, o preocupare esențială a Centrului eparhial, sub conducerea Mitropolitului Vasile¹⁴.

O preocupare permanentă a arătat Mitropolitul Vasile pentru restaurarea vechilor mănăstiri din Banat. Restauratorul acestor mănăstiri reînviat - monumente religioase multiseculare și comori de artă românească - este Mitropolitul Vasile. La venirea sa în fruntea Mitropoliei, viața monahală, destul de precară, pulsa doar în mănăstirile: Călugăra, „Sfântul Ilie de la Izvor” - Vasiova și „Izvorul Miron” - Românești. Având în vedere rolul excepțional al străvechilor noastre mănăstiri în acțiunea de înduhovnicire a credincioșilor, precum și valoarea lor istorică, s-au luat imediat măsuri pentru ca acestea să-și redobândească splendoarea de altădată¹⁵. Astfel, a fost restaurat vechiul monument de artă al Ortodoxiei bănățene, mănăstirea Săraca, a cărei existență este evidențiată documentar încă din secolul al XII-lea și înzestrată

¹⁴ *Raportul de activitate al Adunării Eparhiale, sesiunea I, 1957*, arhiva Arhiepiscopiei Timișoarei

¹⁵ *Raportul general de activitate al Adunării Eparhiale, sesiunea a II-a, 1960*, arhiva Arhiepiscopiei Timișoarei

cu o splendidă pictură în frescă, sinteză a artei de la începutul secolului al XVII-lea. După desființare, mănăstirea devine, în anul 1803, proprietatea unui laic, ce folosește biserica mănăstirii ca mausoleu familial. În anul 1934, vechiul lăcaș este eliberat din mâna proprietarului laic și redat destinației sale. Atât biserica mănăstirii, cât și celelalte clădiri, au fost restaurate integral, sub păstorirea Mitropolitului Vasile.

Mănăstirea Partoș, întemeiată în secolul al XII-lea de către egumenul mănăstirii ortodoxe române Orosłamoș, cu ajutorul material a șase cneji români, a adăpostit o vreme rămășițele pamântești ale Sfântului Iosif cel Nou. Aici sunt păstrate fragmente din vechiul iconostas din secolul al XVI-lea. Mănăstirea a fost reactivată în anul 1944, aducându-se aici monahii de la diferite mănăstiri din Moldova și Bucovina.

Vechea cetate a Ortodoxiei românești, monumentala biserică mănăstirească din Lipova, zidită în anul 1338, pe cheltuiala cnejilor români de pe Mureș și cu ajutorul voievodului Țării Românești, Basarab cel Mare, a primit și ea sprijinul cuvenit. Mănăstirea a fost reactivată în anul 1946, iar în anul 1957 a fost și renovată.

Mănăstirea Cebza, cu vechea bisericuță de lemn, ce datează de la începutul secolului al XVIII-lea, a fost reactivată în anul 1947, pentru a-și împlini rolul ei duhovnicesc. O altă mănăstire restaurată este Mrăcunea, ale cărei începuturi se pierd în negura vremii. Este situată în valea Mrăcunei, în apropiere de strâmtoarea Cazanelor, cea mai frumoasă și fermecătoare porțiune a Dunării.

În timpul arhipăstoririi Mitropolitului Vasile, începe o nouă etapă în viața mănăstirii „Sf. Ilie de la Izvor” - Vasiova, unde în anul 1938, se așază monahii aduse de la mănăstirea Sucevița și este ridicată o impunătoare clădire cu etaj, cu peste 30 de chilii. Se reorganizează, tot în acei ani, mănăstirile Călugăra și „Izvorul Miron” – Românești și schitul „Piatra Scrisă” de lângă Armeniș. Sunt înființate apoi schiturile: „Sf. Apostoli Petru și Pavel” de la Bogâltin și „Sfântul Ilie” de pe Muntele Mic, precum și mănăstirea pentru monahii de la Timișeni, toate ctitorii ale Mitropolitului Vasile.

În felul acesta este imprimată o nouă perspectivă monahismului bănățean, îndrumat

pe făgașul unei viețuiri duhovnicești. În vremea Mitropolitului Vasile, în toate mănăstirile amintite rugăciunea se împletea cu munca, prin organizarea și funcționarea de ateliere în aproape toate așezămintele monahale. Tot în acei ani, s-a întreprins și o temeinică acțiune de școlarizare a personalului monahal¹⁶.

Prin hotărârea Adunării Eparhiale, anual erau ajutate cu diferite sume persoane nevoiașе din administrația eparhială și parohială. Astfel, numai în anul 1955, Adunarea Eparhială constată că în anul precedent s-au acordat ajutoare văduvelor de preoți și săracilor, în valoare de 25.630,84 lei¹⁷.

Acestea sunt doar câteva dintre realizările Mitropolitului Vasile Lazarescu în Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului. Având în vedere dificultatea anilor și faptul că a fost permanent urmărit de Securitate, uneori chiar și prin intermediul propriilor colaboratori, se poate afirma că, în ciuda tuturor piedicilor, a desfășurat o bogată activitate pastoral-misionară, expresie a căldurii sale sufletești și a dragostei față de Biserica Mântuitorului Iisus Hristos din partea cea mai de vest a țării.

¹⁶ Ibidem

¹⁷ Raportul de activitate al Adunării Eparhiale pe anul 1955, arhiva Arhiepiscopiei Timișoarei

O SCURTĂ ISTORIE A BISERICII ORTODOXE DIN BANAT DE LA NEOFIT (1608) LA IOAN (2022). PESTE PATRU SECOLE DE ATESTARE DOCUMENTARĂ. 75 DE ANI DE LA REÎNFIINȚAREA MITROPOLIEI.

Preot lect. univ. dr. Alin Cristian Scridon

Banatul istoric în perioada otomană. Ortodoxie și identitate sârbească

Primul episcop cunoscut al Timișoarei a fost Neofit (1608). Succesiunea episcopală (începând cu Neofit) s-a păstrat până în zilele noastre.

Istoricii medievali consimt o dominație sârbească bisericească ortodoxă asupra Banatului încă din secolul al XIV-lea. Separația ierarhică, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, va pune capăt acestei masive influențe sârbești. Prin urmare, Banatul istoric, sub aspect creștin ortodox a cunoscut o dominație de aproximativ 600 de ani¹.

Infrastructura eclezială ortodoxă s-a dovedit a fi, în perioada otomană, un element esențial în coagularea relației Bisericii Ortodoxe (Sârbă) – Autoritate turcească. Sumele colectate de numeroasele (micro)episcopii bănățene au evidențiat dezvoltarea ideologiei „pământului sârbesc, ca factor de coeziune etnică și politică prin intermediul religiei”².

Contextul istoric, favorabil, oferea patriarhului de Ipek, alura reprezentantului ecleziastic, dar și laic, capabil să păstreze și să disemineze moștenirea națiunii sârbe. Ortodoxia din Banatul istoric, din perioada otomană, a fost de factură sârbească³. Această realitate trebuie raportată la

¹ Adrian Magina, *De la excludere la coabitare. Biserici tradiționale, Reformă și Islam în Banat (1500-1700)*,

Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2011, p. 122.

² *Ibidem*, p. 124.

³ *Ibidem*.

statul sârb care în perioada medievală ajunsese la apogeu⁴.

Degradarea infrastructurii ecleziale catolice și reformată din Banatul istoric, a fost potențată de tendința de asimilare al eterodocșilor. În 1674, episcopul ortodox al Lipovei a dorit asimilarea catolicilor în Biserica Ortodoxă. Firava structură eclezială catolică a evitat desființarea, prin plata a 200 de scuți către conducerea otomană a pașalâcului bănățean⁵.

Sub dominația otomană, Biserica Ortodoxă din Banatul istoric a cunoscut o dezvoltare importantă. Funcționau nu mai puțin de 20 de mănăstiri ortodoxe – unele dintre ele sprijinite financiar și politic de autoritățile otomane. La Timișoara – capitala Banatului, vom descoperi – în bibliografia de profil – activitatea a trei biserici ortodoxe: Sfântul Sobor, Sfântul Sava și Sfântul Gheorghe⁶. Astfel, edificiile Bisericii Ortodoxe bănățene erau simboluri ale identității sârbești⁷.

Habsburgii și privilegiile ilire

La finele secolului al XVII-lea, respingerea otomanilor din Europa Centrală și de Est, va determina preluarea structurii ecleziale ortodoxe de (noua) putere(a) politică habsburgică. Curtea vieneză a recunoscut *națiunea iliră* (s.n.) ca fiind comunitatea ortodoxă din Balcani (printre care și românii)⁸. De aceea, în întreg secol XVIII descoperim Biserica Ortodoxă bănățeană, sub umbrela acestor privilegii ilire. Românii ortodocși aveau de ales între presiunile exercitate de greco-catolicism sau *scutul ilir* – un apanaj sârbesc⁹. În acest sens „Diploma leopoldină” din 1690 era mai mult decât încurajatoare pentru Ortodoxia sârbească. Drepturile consfințite oferite Bisericii Ortodoxe asigurau buna funcționare în noua stare politică¹⁰. Apogeul beneficiilor vor fi dezvăluite prin Diploma din 4 martie 1695. Prin aceasta,

4 Ibidem, p. 125.

5 Ibidem.

6 Ibidem.

7 Ibidem, p. 125.

8 Petru Nemoianu, *Sârbii și Banatul*, Craiova, 1930, p. 19.

9 Ibidem.

10 Bujor Păcurar (coord.), Ioan Cipu, Dumitru Tomoni, *Monografia Protopopiatului Ortodox Român al Făgetului. 300 de ani de existență atestată*, Editura Partoș, Timișoara, 20017, pp. 63-65.

împăratul recunoștea organizarea Bisericii Ortodoxe Sârbe din Slavonia, Ungaria și Croația¹¹.

Zorile modernității – (re)nașterea valahă (românească)

La cumpăna secolelor XVIII-XIX, istoriografia surprinde următoarea stare de fapt: în Banatul istoric românii erau majoritari, însă, sub aspect politic nefiind recunoscuți ca națiune erau expuși discriminării naționale, sociale și – din perspectiva tematicii noastre – religioase.

Pe fondul reformismului luminat, din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, se produce sedimentarea conștiinței de sine a românilor. Prefacerile iluminismului european au avut reverberații și în provinciile românești. Școala Ardeleană, *Supplex Libellus Valachorum Transsilvaniae*, dar și toate celelalte forme de emancipare culturală, națională etc. au cuprins – în acest *tăvălug identitar* – și Biserica Ortodoxă.

În primele decenii din secolul al XIX-lea dorința de despărțire a clerului și credincioșilor ortodocși față de ierarhia sârbă devine din ce în ce mai vizibilă. De pildă, la 25 iunie 1833, Moise Manuilovici, arhimandritul mănăstirii Hodoș îi scria mitropolitului de Carloviț printre altele: „Ajută-ne Sfinte Păstorule Preaînalte și dă-ne cutezanță ca să ne despărțim de sârbi și să ne unim între noi românii”¹².

Revoluția pașoptistă va înregistra între revendicări și problematica bisericească. Românii doreau despărțirea de ierarhia sârbă, schimbarea alfabetului chirilic cu cel latin, adoptarea de cărți bisericești în limba română ș.a.m.d. Chiar dacă nu s-au împlinit solicitările revoluționarilor de la 1848, *programul emancipării* nu a fost lepădat. De pildă, după un deceniu, în 1860, Iosif Raiacici – mitropolitul Carlovițului a convocat un congres. Românii ardeleni au lipsit în semn de protest¹³. Un an mai târziu (1861), printre elitele care au luptat pentru drepturile românilor a fost și Emanuil Gojdu. Din poziția de comite suprem al Carașului

11 Ibidem, p. 66.

12 Viorel Dorel Cherciu, *Biserica în modernitate. Episcopia Ortodoxă de Caransebeș (1865-1889)*, Editura Marineasa, Timișoara, 2004, p. 25.

13 Ioan Dimitrie Suciu, *Monografia Mitropoliei Banatului*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1977, p. 180.

– Gojdu – a reușit să decreteze în comitat limba română ca limbă oficială¹⁴. De altfel, Gojdu a fost cel care a introdus limba maghiară în justiția din Ungaria (!)¹⁵.

Etapă devenirii individualizate

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea viața bisericească ortodoxă va cunoaște un alt curs. Aceasta, datorită înființării mitropoliei de la Sibiu, cu cele două episcopii sufragane din Arad și Caransebeș.

Cristalizarea convulsiilor – în chestiunea libertății religioase a românilor ortodocși – din secolele anterioare avea să atingă apogeul la sinodul de la Carloviț din 1864-1865. Atunci s-a hotărât separația ierarhică dintre români și sârbi. Deși, elitele clericale sârbe erau împotriva acestei despărțiri, întrucât beneficiile materiale – prin dominația clerului român – erau substanțiale, *coliziunea* nu a mai putut fi evitată¹⁶.

Macedoromânul Andrei Șaguna – aparținătorul unei comunități elitiste a capitalei maghiare – a reușit să smulgă din partea împăratului – Francisc Iosif I – acceptul restaurării mitropoliei române¹⁷. Anastasiu Grabovsky (unchiul mitropolitului Șaguna), Emanuil Gojdu, Simeon Gheorghe Sina, Gheorghe Ioanovici ș.a.m.d. rămân acele elite care au făcut istorie în Ungaria. Prin eventuala omitere a activității lor, s-ar șterge capitole importante din istoria modernă a Ungariei. Prin urmare, apariția sfântului ierarh Șaguna s-a dovedit a fi providențială pentru libertatea religioasă a românilor ortodocși.

Legitimitatea refuzului înființării episcopiei timișorene, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, poate fi privită și din perspectiva demografică. Timișoara avea atunci doar 10-15% etnici români¹⁸.

Această realitate, coroborată cu activitatea

¹⁴ Ioan Dimitrie Suci, Radu Constantinescu, *Documente privitoare la istoria Mitropoliei Banatului*, vol. I, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1980, p. 807-812.

¹⁵ Maria Berényi, *Moștenirea lui Gojdu în oglinda presei române și maghiare (1995-2005) / Gozdsu öröksége a román és a magyar sajtó tükrében. (1995-2005)*, Mozi Nyomda Bt. Békéscsaba, Budapesta, Ungaria, 2005, p. 227.

¹⁶ Keith Hitchins, *Conștiință națională și acțiune politică la românii din Transilvania. 1700-1868*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987, p. 193.

¹⁷ Maria Berényi, „Bicentenal. Andrei Șaguna (1808-1873)”, în „Lumina”, Békéscsaba, 2008, pp. 3-17.

¹⁸ Ioan Munteanu, *Banatul istoric. 1867-1918. Așezările. Populația*, Editura Excelsior Art, Timișoara, 2006, p. 396.

seculară a episcopiei timișorene sârbe – pe care tocmai ce o părăsise – au fost, fără îndoială, pilonii deciziei șaguniene. Estomparea legitimității episcopiei ortodoxe timișorene sârbe avea să se producă etapizat, prin românizarea Timișoarei (astăzi, procentul românilor este de peste 90%) și Marea Unire.

Biserica Ortodoxă și societate românească în perioada interbelică

Pentru BOR din Banatul istoric, perioada interbelică, se identifică ca una din cele mai luminoase perioade din întreaga sa existență. În secolul al XX-lea, în afară de perioada interbelică, deceniul post-revoluționar poate fi socotit un răstimp înfloritor. În rest, secolul al XX-lea, socotim mai degrabă ca fiind un secol al conservării bisericești, așa cum vom arăta în etapa comunistă.

Între Marea Unire (1 decembrie 1918) și Tratatul de la Trianon (4 iunie 1920), pentru Banatul istoric, intrarea trupelor române – la 3 august 1919 – în Timișoara avea să reazeze într-un alt climat Biserica Ortodoxă¹⁹. Aceasta, întrucât a dispărut pericolul deznaționalizării, presiunile exercitate asupra Bisericii etc²⁰. În fapt, constrângerile asupra Bisericii s-au risipit. Alegerile ierarhilor bănățeni erau confirmate de data aceasta de monarhia românească.

În acest context, întâlnim numeroși preoți ortodocși români care s-au implicat în politică. Parlamentul României interbelice a avut între membrii ei și preoți ortodocși bănățeni²¹. Aceasta, conform realităților vremurilor. Prin cele două guvernări, însuși patriarhul Miron Cristea a intrat sfera cea mai înaltă a politicului²².

¹⁹ Ioan Aurel Pop, „Cine a făurit România: istorie și ideologie”, în „Duh și Adevăr. Lucrările Simpozionului Centenarul bănățean. Un secol de administrație românească la fruntariile României”, 27-29 iulie 2019, coord. Pr. dr. Daniel Alic, Editura Presa Universitară Clujeană – Editura Partoș, 2019, p. 15.

²⁰ Bujor Păcurar (coord.), Ioan Cipu, Dumitru Tomoni, *Op. cit.*, p. 413.

²¹ Mircea-Gheorghe Abrudan, „Contribuția Bisericii Ortodoxe Române din Banat la făurirea și consolidarea Marii Uniri”, în „Duh și Adevăr. Lucrările Simpozionului Centenarul bănățean. Un secol de administrație românească la fruntariile României”, 27-29 iulie 2019, coord. Pr. dr. Daniel Alic, Editura Presa Universitară Clujeană – Editura Partoș, 2019, pp. 99-107.

²² Bujor Păcurar (coord.), Ioan Cipu, Dumitru Tomoni, *Op. cit.*, p. 414.

Istoriografia consemnează că între 1924 și 1929 a fost o perioadă de accelerare a dezvoltării întregii economii cu evidente repercusiuni asupra Bisericii²³.

În tot cazul, în noua realitate politico-administrativă, BOR din Transilvania și Banat era proprietara unui patrimoniu modest. De pildă, în Transilvania, în preajma Marii Uniri, Biserica Creștină deține aproximativ un milion de iugăre de pământ. Biserica Ortodoxă avea aproximativ 10% din acest teren. În mare parte deținut de sârbi²⁴. Prin aceasta, înțelegem faptul că, patrimoniul Bisericii Creștine din Transilvania și Banat era expresia numeroselor secole de privilegii acordate unora, dar și a marginalizării Bisericii Ortodoxe.

Pe fondul acestor nemulțumiri, Constituția din 1923 declara Biserica Ortodoxă ca Biserică dominantă și dispunea unificarea organizării bisericești din țară. Totodată, art. 22 arăta, fără echivoc, că „libertatea de conștiință este neîngrădită. Statul oferă tuturor cultelor aceeași libertate și protecție, în măsura în care exercitarea lor nu contravine ordinii publice, bunelor obiceiuri și legilor de organizare a statului”²⁵.

După multe dezbateri în cadrul BOR, a fost elaborată *Legea de organizare și Statutul Bisericii Ortodoxe Române*, ratificat de rege la 4 mai 1925²⁶.

Încercarea de (re)echilibrare financiară prin *Legea agrară*, a fost modestă²⁷.

După Marea Unire, istoriografia consemnează schimbarea lentă, dar sigură a procentului românilor din zonele urbane bănățene. Realitatea demografică surprinsă înainte de Primul Război Mondial arăta că românii erau majoritari în satele bănățene, câtă vreme în orașe erau minoritari. Capitala Banatului istoric, Timișoara, este un exemplu pilduitor.

²³ Marin Nedelea, *Aspecte ale vieții politice din România în anii 1922-1926. Politica guvernului liberal. Regrupări în rândul partidelor burgheze*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987, p. 11.

²⁴ Dumitru Șandru, *Reforma agrară din 1921 în România*, Editura Academiei RSR, București, 1975, p. 23.

²⁵ Mihai Săsăujan, „Statutul de organizare a Bisericii Ortodoxe Române în perioada interbelică între autonomie și centralizare”, în „Societate și cultură în România interbelică”, coord. Corneliu Pădulean și Mihai Săsăujan, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2004, p. 135.

²⁶ *Ibidem*, p. 136.

²⁷ L. Iacob, „Biserica dominantă și egală îndreptățire a cultelor”, în „Biserica și Școala”, Arad, LX, 1936, nr. 43, 25 octombrie, pp. 2-3.

După 1918, odată cu creșterea numărului românilor din orașe, se impunea – datorită realităților din teren – reconfigurarea teritoriului eclezial bănățean dominat de cele două episcopii (Arad și Caransebeș). Mai întâi, în 1936, s-a început construcția unei Catedrale Ortodoxe Române la Timișoara. Prin urmare, un edificiu imens care depășea cu mult bisericile din Arad sau Caransebeș. Un edificiu, care odată finalizat nu putea să găzduiască o simplă parohie.

După disputate negocieri jurisdicționale, între cele două episcopii, de Caransebeș și Arad, Decretul regal din 7 noiembrie 1939 anunța înființarea Episcopiei Ortodoxe Române a Timișoarei. În fapt, noua entitate eclezială avea teritoriu de jurisdicție canonică cedat de episcopiile evocate. Evident, noua episcopie timișoreană, de factură românească, își făcea inserția în istorie cu primii pași organizaționali, rezolvarea problemei sediului episcopiei ș.a.m.d.

În contextual Marii Uniri, apariția noii episcopii, demararea construcției Catedralei timișorene, prefigura că noua entitate eclezială nu va rămâne la stadiul de simplă episcopie. Prin urmare, mutarea episcopului de Caransebeș la Timișoara, în anul 1941, putem să o privim ca o promovare. Paradoxal, în plin proces de

comunizare a României, la 26 octombrie 1947, Vasile Lăzărescu era instalat ca mitropolit al Banatului.

Anii '40 – ai secolului trecut – mai aduc în scena eclezială timișoreană o schimbare. Dictatul de la Viena (30 august 1940) obliga Academia Teologică Ortodoxă din Oradea să se refugieze în România. Așa a ajuns, în anul 1941, la Timișoara. La Timișoara va funcționa între anii 1941-1948²⁸. Prin urmare, până în 1948 funcționau în Banatul istoric trei Academii Teologice: Academia din Caransebeș (Institutul Teologic caransebeșan a fost ridicat la rangul de Academie în anul 1927)²⁹; Academia din Arad (Institutul Teologic arădean a fost ridicat la rangul de Academie tot în anul 1927)³⁰ și Academia din Timișoara (orădeană) evocată.

Ortodoxia românească între anii 1948-1989

Între anii 1948-1989, viața bisericească din Banatul istoric va traversa una dintre cele mai tulbure perioade. Mai întâi, în toamna anului 1948, toate cele trei Academii Teologice – amintite mai sus – au fost desființate³¹. Apoi, între anii 1948-1955 a funcționat în Banatul istoric (Caransebeș) o modestă școală de cântăreți bisericești. Iar, din anul 1955 autoritățile comuniste au permis înființarea unui Seminar Teologic.

La Caransebeș a fost desființată nu numai Academia Teologică, ci și episcopia. La 5 februarie 1949 episcopul Caransebeșului, Veniamin Nistor, a fost pensionat (avea 63 de ani). Teritoriul canonic al Episcopiei Caransebeșului a fost preluat de Arhiepiscopia Timișoarei³².

În fapt, marginalizarea BOR (și) în Banatul istoric rămâne în istoriografie ca o etapă

²⁸ Mihai Brie, „Viața muzicală bisericească în Eparhia Oradiei la începutul păstoririi Patriarhului Justinian”, în „Revista Teologică”, Sibiu, nr. 4, 2017, p. 117.

²⁹ Vasile Petrica, *Institutul Teologic Diecezan Ortodox Român Caransebeș (1865-1927)*, Editura Episcopiei Caransebeșului, Caransebeș, 2005, 356 p; Idem, *Academia Teologică Ortodoxă Română. Caransebeș (1927-1948)*, Editura David Press Print, Timișoara, 2014, 320 p.

³⁰ Pavel Vesa, *Învățământul teologic de la Arad (1822-1948)*, Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2013, 546 p.

³¹ Mihai Brie, „Viața muzicală bisericească în Eparhia Oradiei la începutul păstoririi Patriarhului Justinian”, în „Revista Teologică”, Sibiu, nr. 4, 2017, p. 117.

³² Bujor Păcurar (coord.), Ioan Cipu, Dumitru Tomoni, *Op. cit.*, p. 437.

complexă. Coroborat cu desființările instituțiilor amintite, naționalizarea proprietăților parohiale și mănăstirești, ori restricțiile periodicele bisericești au avut un efect sinergic care au generat în cascadă o serie – „firească” – de dizolvări culturale, filantropice, misionare ș.a.m.d. Aceste direcții, împământenite în cadrul Bisericii de veacuri, au devenit încet, dar sigur, doar o pagină de istorie³³.

Chiar dacă activitatea Bisericii Greco-Catolice a fost oficial sistată în toamna anului 1948, Biserica Ortodoxă nu a dus lipsă de prigoană. Lista clericilor ortodocși care au avut de suferit în perioada comunistă nu a fost deloc scurtă. Pe lângă episcopul Veniamin Nistor, Vasile Lăzărescu – mitropolitul Banatului – avea, la rândul-i, să intre în dizgrațiile conducerii comuniste în 1961, fiind forțat să se retragă, ca un simplu monah, la mănăstirea Cernica³⁴. Avea să moară șapte ani mai târziu, la 21 februarie 1969³⁵.

Totuși, *dezghețul hrusciovist* avea să cuprindă și teritoriul bănățean. De pildă, după anii '55, proaspătul Seminar Teologic din Caransebeș, va cunoaște diferite etape de progres material. Ulterior, în anii '60 -'70 fiind edificate atât biserica, internatul, cât și diferite corpuri de clădiri (cantina, sală festivă etc) necesare unei bune funcționări a Seminarului Teologic³⁶.

³³ Marius Florescu, „Restricțiile și restrițele sub noul regim politic; emanciparea de după anul 1989. Reorganizarea Arhiepiscopiei timișorene”, în „Vasile V. Muntean et alii, *Monografia Arhiepiscopiei Timișoarei, II*”, Editura Învierea, Timișoara, 2014, pp. 50-51.

³⁴ Vasile Manea, Cicerone Ionițoiu, *Martiri și mărturisitori ai Bisericii din România (1948-1989). Biserica Ortodoxă*, Editura Patmos, 1998, pp. 11-16.

³⁵ Petrică Zamela, *Mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului (1894-1969)*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2011, pp. 210-217.

³⁶ Pavel Marcu, *Istoricul Seminarului Teologic Ortodox Liceal „Episcop Ioan Popasu” Caransebeș (1955-2008)*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2016, pp. 328-332.

I. P. S. S. MITROPOLIT VASILE

Mai la vest, la Timișoara, la 6-8 octombrie 1956 are loc canonizarea solemnă a mitropolitului Iosif cel Nou de la Partoș (din secolul XVII). Ulterior, moaștele au fost așezate în Catedrala mitropolitană timișoreană³⁷.

Atât înființarea Seminarului caransebeșan (deși, o formă net inferioară Academiei), dar și canonizarea Sfântului Iosif, au reprezentat pentru viața bisericească – de la jumătatea secolului trecut – expresia vădită a supraviețuirii.

Tot în acele vremuri, apare în scena eclezială bănățeană, Nicolae Corneanu care a fost ales mitropolit al Banatului în 1962. Arihipăstoria mitropolitului timișorean poate fi împărțită în două etape temporare: 27 de ani în epoca comunistă și 25 ani în democrație. Bibliografia de profil surprinde bogate clișee din longeviva arhipăstorie.

³⁷ Marius Florescu, *St. cit.*, p. 54.

Timp de jumătate de veac, între 1949 și 1989, Arhiepiscopia Timișoarei și Caransebeșului păstora înreg Banatul (aflat între granițele României). Practic, avea arondat județele Timiș și Caraș-Severin. Cifrele sunt edificatoare: 7 protopopiate, 408 parohii, 125 filii, 5 mănăstiri și 2 schituri³⁸.

Biserica Ortodoxă și libertatea europeană. 1989-2022

După revoluția din decembrie 1989, prefacerile din societatea românească s-au răsfrânt și asupra vieții religioase. Socotim anul 1993 ca fiind cel mai prolific. În plan educational, vom descoperi studiile teologice (ortodoxe) propuse în cadrul Universității de Vest din Timișoara³⁹, iar sub aspect instituțional, asistăm la reactivarea Episcopiei Caransebeșului⁴⁰.

Tot în anul 1993, are loc reparația morală, prin reînhumarea osemintelor mitropolitului Vasile Lăzărescu în cripta catedralei mitropolitane timișorene⁴¹.

Din anul școlar 1997-1998, Timișoara va găzdui nu numai o Facultate (înființată în anul 1993), ci și o clasă seminarială, care a funcționat în cadrul Liceului „Carmen Sylva”⁴². Apoi, începând cu anul școlar 2018-2019 a fost autorizat Liceul Teologic Ortodox „Antim Ivireanul”. Instituția educațională școlarizează de la nivel preșcolar și până la nivel liceal. De asemenea, pe lângă clasa liceală cu profil teologic, începând cu anul școlar 2020-2021 au fost deschise clase cu profil teoretic (științe ale naturii, științe sociale, filologie)⁴³.

Începând cu anul 1993, succesiunea episcopală caransebeșană – Emilian Birdaș (1994-1996); Laurențiu Streza (1996-2005) și Lucian Mic (2006 – astăzi) va oferi Bisericii, dar și societății o prezență activă, vie, rodnică.

³⁸ *Ibidem*, p. 60.

³⁹ Dana Percec, „Un sfert de veac de spiritualitate academică la Timișoara”, în „Adrian Covan, Marius Florescu, 1993-2018. Un sfert de veac de învățământ teologic ortodox la Timișoara”, Editurile Astra Museum / Partoș, Timișoara, 2018, p. 40.

⁴⁰ Marius Florescu, *St. cit.*, p. 61.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² <http://www.colegiulcarmensylvatimisoara.ro/istoric.html>, accesat la 2.04.2021.

⁴³ <https://liceulortodoxsfantulantim.ro/despre-noi/istoric/>, accesat la 2.04.2021.

Episcopul Caransebeșului, Laurențiu Streza, a reușit în anul 1998 să înființeze – în cadrul Universității „Eftimie Murgu” din Reșița – studiile teologice⁴⁴. Chiar dacă studiile teologice superioare caransebeșene s-au desființat două decenii mai târziu, din pricina lipsei studenților, activitatea educațională desfășurată va rămâne consemnată ca o frumoasă pagină de istorie eclezială.

Episcopia Caransebeșului s-a remarcat în ultimele două decenii, printr-un vădit progres al construcțiilor edificiilor bisericesti, dar și a renovării celor existente. De pildă, în 1997 s-a turnat fundația unei noi catedrale în Caransebeș. Lucrările s-au desfășurat pe parcursul a 13 ani, fiind finalizate în timpul arhipăstoririi episcopului Lucian Mic. Același episcop, impresionează prin

finalizarea lucrărilor de renovare / restaurare / reabilitare a palatului episcopal.

Arhiepiscopia Timișoarei, va cunoaște, începând cu 2015, o nouă dinamică administrativă coordonată de mitropolitul Ioan Selejan. Din bogatele realizări contemporane vom aminti doar câteva: noul sediu al Facultății de Teologie Ortodoxă din Timișoara (2020); achiziționarea mai multor clădiri (una dintre ele este situată pe b-dul. Mihai Eminescu, în proximitatea sediului mitropoliei. Înțelegem că prin această achiziție se dorește extinderea actualului sediu mitropolitan) ș.a.m.d. Impresionează, de asemenea, evoluția refacerii spațiului eclezial de pe str. Moise Nicoară, nr. 17 (momentan funcționează aici doar Protopopiatul II Timișoara).

Pentru a exemplifica starea BOR din Banat în perioada comunistă, dar și postcomunistă, vom face apel la câteva cifre. Arhiepiscopia Timișoarei s-a îmbogățit – în perioada comunistă – cu 33 de

⁴⁴ Pavel Canea, Darius Herea, „Examene finale la Facultatea de Teologie din Caransebeș”, în „Basilica”, <https://basilica.ro/examene-finale-la-facultatea-de-teologie-din-caransebes/>, accesat la 2.04.2021.

biserici, iar din 1990 și până astăzi (2021) cu peste 100 de biserici. Prin urmare, au fost construite de trei ori mai multe biserici în perioada de libertate postdecembristă, decât în perioada comunistă⁴⁵.

În ciuda revirimentului de după decembrie 1989, BOR din Banat se confruntă astăzi cu o serie de neajunsuri cunoscute la nivelul întregii regiuni est-europene. Migrația, numărul mic de nașteri, declinul demografic ș.a.m.d. afectează infrastructura bisericească bănățeană.

Într-un raport de activitate, publicat în anul 2013 de Arhiepiscopia Timișoarei, se constată, pe lângă declinul demografic, și „o criză vădită a familiei, mai ales a familiei creștine, care

⁴⁵ Ioan Bude, „Arhitectura și arta ecleziastică”, în „Vasile V. Muntean et alii, *Monografia Arhiepiscopiei Timișoarei*, II”, Editura Învierea, Timișoara, 2014, p. 169.

resimte din plin efectele mentalității consumiste, materialiste și individualiste”⁴⁶.

Scurte observații finale

Prezentarea sintetică a „dosarului” BOR din Banatul istoric – de la ierarhul Neofit la mitropolitul Ioan – reclamă omiterea unor capitole importante. Printre aceste capitole – nedezbătute – amintim: implicarea BOR din Banat în chestiunile social-filantropice și misionare; arhitectura și arta eclezială; viața monahală; activitatea științifică teologică; elite clericale bănățene; mass-media bisericească ș.a.m.d. Toate aceste subiecte, impuneau dublarea prezentului material (care, de altfel, este destul de stufos).

⁴⁶ Marius Florescu, *St. cit.*, p. 67.

**„ADUCEȚI-VĂ AMINTE DE MAI-MARII VOȘTRI CARE
V-AU GRĂIT VOUĂ CUVÂNTUL LUI DUMNEZEU;
PRIVIȚI CU LUARE AMINTE CUM ȘI-AU ÎNCHEIAT
VIAȚA ȘI URMAȚI-LE CREDINȚA”!(Evrei 13, 7)**

EPARHIA (EPISCOPIA ȘI ARHIEPISCOPIA)

Preot lect. univ. dr. Cosmin Panțuru

Eparhia (din ngr. „*eparhía*”) este o unitate teritorială bisericească, condusă de un episcop. Eparhia este numită și episcopie, arhiepiscopie sau dieceză, fiind un „teritoriu asupra căruia se extinde autoritatea unui episcop”.

*Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române*¹ (denumit în continuare Statut) definește prin art. 84, al. (1) eparhiile ca fiind „unități bisericești constituite dintr-un număr de parohii, grupate în protopopiate, precum și din mănăstirile aflate pe un anumit teritoriu”. Ele pot fi arhiepiscopii sau episcopii, conducerea revenind unui arhiepiscop, respectiv unui episcop (art. 84, al. 2 din Statut).

La începuturile sale, creștinismul s-a stabilit în orașele mai mari și mai importante ale imperiului greco-roman, unde s-au format primele comunități bisericești, cu episcopii lor deosebiți. În timp, creștinismul s-a stabilit și în comunitățile mai mici care formau parohiile

¹ Statutul din 16 ianuarie 2008 (*republicat*) pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, publicat în Monitorul Oficial nr. 97 din 10 februarie 2020, republicat în temeiul art. II din Ordinul secretarului de stat al Secretariatului de Stat pentru Culte nr. 116/2019, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 13 și 13 bis din 10 ianuarie 2020. Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române a fost recunoscut prin Hotărârea Guvernului nr. 53/2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 50 din 22 ianuarie 2008, și a fost rectificat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 132 din 20 februarie 2008.

grupate mai târziu în protopopiate. Toate acestea formau un ținut independent de episcopul orașului, numit azi eparhie². În timpul Sinodului IV ecumenic, o eparhie de sub jurisdicția unui episcop era formată din parohia orașului și din parohiile care se aflau în localitățile dependente de orașul respectiv în privința politică. Dar, pentru ca numărul episcopilor să nu se înmulțească fără folos (canonul 2, II ecumenic), canoanele opresc așezarea episcopilor în orașele mici sau la țară, și pentru ca „numele și jurisdicția episcopului” să nu sufere vreo vătămare³.

Prin canonul 6 al Sinodului din Sardica (343) s-a stabilit ca sediul unui episcop, conducător al unei eparhii, să fie într-un singur oraș, temeiul organizării teritoriale fiind astfel eparhia, cu circumscripțiile administrative romane⁴.

În nordul și sudul Dunării, pătrunderea creștinismului prin lucrarea misionară a Sfinților Apostoli Pavel și Andrei a dus la o organizare bisericească sub forma eparhiilor care erau conduse de episcopi hirotoniți la început de către urmașii direcți ai Mântuitorului Iisus Hristos. Astfel se face că la începutul secolului IV întâlnim un număr de peste 40 de episcopii în provinciile Illyricului, mai cu seamă pe malul drept al Dunării, episcopia Tomisului numărându-se printre cele 15 scaune episcopale din Scythia Minor, ca urmare a libertății religioase din anul 313 venite prin edictul de la Mediolan. Despre existența conducătorilor titulari și ajutărilor lor (horepiscopii sau „episcopii de țară”, respectiv periodevții sau „îngrijitorii de suflete”) amintindu-se în documentele

² Milaș Nicodim, *Dreptul bisericesc al Bisericii Orientale*, București 1915, p. 244-245.

³ Ibidem, p. 287.

⁴ A se vedea *Istoria bisericească universală*, Editura Institutului biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1975, p. 214.

veacurilor II-IV⁵, instituția eparhiei ajunge să fie una dintre cele mai vechi forme de organizare a Bisericii creștine. În ceea ce privește organizarea bisericească, canonul 17 al Sinodului IV ecumenic de la Calcedon (451) stabilea ca „[...] împărțirea parohiilor bisericești (și a eparhiilor) să urmeze (alcătuirilor) organizării civile și de stat”, principiu canonic întâlnit inclusiv în organizarea actuală a Bisericii din țara noastră, jurisdicția fiecărei episcopii încadrându-se în limitele teritoriale ale unui județ.

În conformitate cu art. 40 din Statut, printre unitățile componente ale Bisericii noastre se numără și [...] e) eparhia (arhiepiscopia și episcopia), care are dreptul de a se conduce și de a se administra autonom față de altă eparhie și de a participa, prin reprezentanții săi aleși, clerici și mireni la lucrările unităților componente superioare (art. 40, al. 3 din Statut).

În cadrul Patriarhiei Române, mai multe eparhii (arhiepiscopii și episcopii) sunt grupate în mitropolii (art. 6 din Statut), iar înființarea, desființarea, modificarea teritorială și schimbarea titulaturii [...] acestora se fac prin hotărâri ale Sfântului Sinod, ținându-se seama de cerințele pastoral-misionare și luându-se în considerare organizarea administrativ-teritorială a statului. Pe baza unei motivații temeinice, episcopiile cu suficientă vechime istorică pot deveni arhiepiscopii (art. 7, al. 1 și 3 din Statut).

Privită din punct de vedere administrativ, eparhia este o „persoană juridică de drept privat și utilitate publică, având, prin urmare o seamă de drepturi și obligații” (art. 41, al. 1 din Statut), ceea ce implică o seamă de consecințe. Astfel, ca orice instituție juridică, conducerea ei revine deopotrivă organismelor individuale și colegiale.

Așadar, „organisme de conducere ale eparhiei sunt: chiriarhul (arhiepiscopul sau episcopul eparhiot), Adunarea eparhială ca organism deliberativ, Consiliul eparhial și Permanența Consiliului eparhial ca organisme executive. (art. 85, al. 1 din Statut).

A. Chiriarhul titular al unei eparhii (episcopul sau arhiepiscopul) „își exercită dreptul de a

conduce eparhia din momentul întronizării și al primirii gramatei din partea mitropolitului său canonic, respectiv, din partea Patriarhului României pentru mitropolit” (art. 86 2 din Statut). Arhiepiscopul sau episcopul este președintele Adunării eparhiale și al Consiliului Eparhial. În exercitarea atribuțiilor sale, chiriarhul este ajutat de un episcop-vicar sau de un arhieru-vicar, potrivit rangului eparhiei (arhiepiscopie sau episcopie), de Cancelaria și Administrația eparhială (art. 103 din Statut).

B. Adunarea eparhială este organism deliberativ pentru toate problemele administrative, culturale, social-filantropice, economice și patrimoniale ale eparhiei. Ea se compune din reprezentanții aleși ai clerului și ai credincioșilor, în număr de 30 de persoane în proporție de o treime clerici și două treimi mireni (10 clerici și 20 de mireni), cu o viață morală și religioasă demnă de un creștin, care au candidat cu binecuvântarea (aprobarea scrisă a ierarhului locului în colegiile electorale mirenești sau preoțești din cele zece circumscripții organizate o dată la 4 ani în acest scop. Facem precizarea că membrii mireni se aleg de către delegații consiliilor parohiale, iar membrii clerici se aleg de către toți preoții și diaconii în funcție, pe circumscripții urmând procedura cuprinsă în *Regulamentul pentru alegerea, funcționarea și dizolvarea organelor deliberative și executive în Parohiile, Protopopiatele și Eparhiile din Patriarhia Română*⁶. Toți cei 30 de membri ai Adunării eparhiale se aleg pe termen de 4 ani și

⁵ A se vedea Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Andreiană, Sibiu, 2009, p. 39-45.

⁶ Întocmit de I. P. S. Patriarh Justinian, aprobat și votat de Sfântul Sinod în ședința din 25 Februarie 1950, publicat în vol. *Legiunile Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1953.

pot fi aleși pentru cel mult două mandate. (art. 90; art. 91 al. 1-5 din Statut)

C. Consiliul eparhial este organism executiv al Adunării eparhiale și are în competență problemele bisericești administrative, culturale, social-filantropice, economice, patrimoniale și fundamentale pentru întreaga eparhie (art. 95 din Statut). El se compune din 9 membri, 3 clerici și 6 mireni, aleși pe termen de 4 ani de Adunarea eparhială dintre membrii ei, putând fi aleși pentru cel mult două mandate. Pe lângă aceștia, vicarul eparhial, consilierii eparhiali, inspectorul eparhial, secretarul eparhial, exarhul, consilierul juridic și contabilul-șef sunt membri permanenți ai Consiliului eparhial, cu vot consultativ (art. 96, al. 1 și 5 din Statut).

D. Permanența Consiliului eparhial funcționează între ședințele Consiliului eparhial. (art. 99 din Statut). Aceasta se compune din chiriarh, ca președinte, episcopul-vicar sau arhiereul-vicar, vicarul eparhial, consilierii eparhiali, inspectorul eparhial, secretarul eparhial, exarhul, consilierul juridic și contabilul-

șef, ca membri. Permanența Consiliului eparhial se întrunește, de regulă, săptămânal, iar hotărârile Permanenței Consiliului eparhial [...] sunt aduse la îndeplinire de Cancelaria și sectoarele Administrației eparhiale, potrivit competențelor date prin statut și regulamentele bisericești (art. 100, al. 1-2 și 5 din Statut).

Cu privire la episcopii-vicari (ai unei arhiepiscopii) și arhiereii-vicari (ai unei episcopii), aceștia sunt membri de drept ai organismelor deliberative și executive eparhiale (art. 91 al. 6-7; art. 95, al. 2-3; art. 104 din Statut), iar în cadrul Administrației eparhiale, au atribuțiile ce le sunt delegate, prin decizie, de chiriarhi, cu aprobarea Sfântului Sinod. Ei poartă, cu aprobarea Sfântului Sinod, titluri legate de eparhiile respective ori, după caz, titluri speciale, hotărâte de Sfântul Sinod. Episcopii-vicari și arhiereii-vicari au îndatorirea pastorală și misionară de a fi prezenți în cuprinsul eparhiei, cel puțin trei zile pe săptămână, iar lunar să aducă la cunoștința chiriarhului lor, prin rapoarte de activitate liturgică, pastorală și de inspecție pe teren, lucrarea desfășurată ca delegat

al chiriarhului, în relațiile eparhiei cu instituțiile de stat, cu organizații și persoane particulare care sprijină activitatea eparhiei, formulând propuneri de rezolvare a problemelor sesizate (art. 104, al. 2 din Statut).

Toate aceste organisme de conducere (atât individuale, cât și colegiale) ale eparhiei au o seamă de atribuții regăsite în *Statutul pentru organizare și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române* care pot fi grupate în general, în mai multe categorii: administrativ-bisericești, culturale, educaționale, patrimoniale, economico-financiare, social-filantropice, de asistență religioasă, etc. De asemenea, aceste organisme au drept de supraveghere și control asupra unităților administrative bisericești inferioare (vicariate, protopopiate, mănăstiri și parohii); își exercită autoritatea în domeniul artei bisericești în conformitate cu *Regulamentul Comisiei de pictură bisericească*⁷; participă la administrarea bunurilor bisericești ale unităților de cult în conformitate cu regulamentul emis de

Sfântul Sinod în acest sens⁸, inclusiv prin ducerea la îndeplinire a normelor cuprinse în *Regulamentul cimitirelor din Biserica Ortodoxă Română*⁹; își organizează la nivel eparhial Consistoriile eparhiale - ca organisme de judecată în primă instanță pentru abaterile săvârșite de către personalul clerical și laic care funcționează inclusiv în anumite structuri laice sau bisericești cu acordul (binecuvântarea) ierarhului locului și în conformitate cu *Regulamentul autorităților canonice disciplinare și al instanțelor de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române*¹⁰.

Prin urmare, organizarea ecleziastică la nivel local sub forma eparhiei constituie una dintre cele mai vechi moduri de manifestare bisericească exterioară păstrată și actualizată prin norme sinodale care nu fac altceva decât să actualizeze vechile izvoare și principii canonice în domeniu.

⁸ *Regulamentul pentru administrarea bunurilor bisericești*, Editura Institutului biblic și de misiune ortodoxă, București, 2019.

⁹ Aprobă de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române prin hotărârea nr. 11943 luată în ședința din 9-11 decembrie 2020, publicat sub acest titlu la Editura Institutului biblic și de misiune ortodoxă, București, 2020.

¹⁰ Aprobă de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române prin hotărârea nr. 937/2015 luată în ședința din 5-6 februarie 2015, publicat sub acest titlu la Editura Institutului biblic și de misiune ortodoxă, București, 2015.

⁷ *Regulamentul pentru organizarea și funcționarea Comisiei de Pictură Bisericească a Patriarhiei Române*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București 2013.

RĂZBOIUL – CRIMĂ ANTISOCIALĂ ȘI PĂCAT STRIGĂTOR LA CER

Preot prof. univ. dr. Sorin Cosma

Socotind că oamenii trebuie să renunțe cu desăvârșire la practica războiului și să caute rezolvarea neînțelegerilor dintre ei pe cale pașnică, marele și evlaviosul rege indian Ashoka (sec. III î. Hs.), supranumit „Constantin cel Mare al budismului“, a blestemat războiul, spunând că „armele sunt nedemne de om”¹.

În același consens, psalmistul cântă gloria divină, care „a curmat războaiele până la marginile pământului; a sfărâmat arcul, a rupt lancea și carele de război le-a ars cu foc” (Ps. 45, 9).

Pe de altă parte însă, din nefericire, noțiunea de „război sfânt” este reactualizată sub forma unei agresii motivate religios; iar recent, vizavi de războiul din Ucraina, s-au emis tot felul de formulări apocaliptice care se finalizează cu sfârșitul lumii... Nu le vom lua, desigur, în considerare, fiindcă nu prezintă temei și motivație serioasă în duhul Evangheliei lui Hristos. Dar pentru a vedea totuși netemeinicia lor, ne vom referi doar la profeția lansată de pastorul și evanghelistul baptist Pat Robinson, care spune printre altele că „Putin «*este constrâns de Dumnezeu*» să invadeze Ucraina și să împlinească o profeție biblică.” Fără a intra în analiza textelor biblice invocate de respectivul pastor ca temeiuri ale afirmației că Dumnezeu ar constrânge la război, e suficient să spunem că acesta a mai lansat astfel de profeții apocaliptice, care însă neîmplinindu-se, l-au discreditat în fața opiniei publice... În principiu, vom spune că ideea de „*constrângere*” din partea lui Dumnezeu desenează o predestinație oarbă ce nu poate fi justificată din perspectiva învățaturii creștine, fiindcă Dumnezeu nu anulează libertatea omului ce atrage după sine responsabilitatea faptelor săvârșite... Apoi, Dumnezeu nu poate constrânge spre ură și crimă, fiindcă El este iubire, și numai iubire; nu și ură. Spre deosebire de noi oamenii,

Dumnezeu este identic cu Sine însuși. La El „nu este schimbare și nici urmă de mutare” (Iacob 1, 17).

Întemeiată pe Sfânta Scriptură și pe Sfânta Tradiție Biserica a socotit războiul ca fiind o crimă antisocială, după cum ne convinge cunoscutul teolog grec Hristu Andrusos în al său „*Sistem de Morală*”. Iată cuvintele lui spuse în numele moralei creștine: „Războiul, socotit ca duel în stil mare, care prin metode și prin instrumente noi omoara mulțimile, cum și ca izvor al incalculabilei mizerii din punct de vedere fizic și moral este ceva odios și împotriva divinității, neputându-se sprijini pe niciun fel de morală. Din cauza aceasta săvârșesc o crimă împotriva umanității toți aceia care din orgoliu sau megalomanie, din lăcomie și ură sau vreun alt motiv de felul acesta, ațâțând ura și antipatia națională între popoare, provoacă războaie pe care le poartă în chip neuman, aducând multor generații și multor societăți nenorociri incalculabile și obișnuiesc poporul cu fapte și sentimente sălbatice și sangvine. E cu totul altceva când este vorba despre apărarea existenței proprii, libertății și onoarei vreunui popor oarecare... Războiul în asemenea cazuri, fiind o acțiune de apărare, după ce toate mijloacele pașnice s-au consumat, este admis din nevoie, cu condiția să se săvârșască fără atrocități și acte neumane, să se respecte principiile generale ale dreptului și

¹ Gazeta Literară, 28 Martie 1962, p.8.

moralei, să se cruțe pe cât este cu puțință sângele omenesc, precum și viața, onoarea și bunurile acelor ce nu luptă, iar față de prizonieri să se arate iubirea de oameni”.²

1. Crima ca patologie antisocială

Cele trei valori: Adevărul, Binele și Frumosul erau simbolizate de înțelepciunea vechilor greci prin dansul armonios al muzelor; pe când vântul, focul și apa, ca intemperii ale naturii, reprezentau dansul dezlănțuit al Furiilor. Iar pe plan spiritual Furiile reprezentau dezordinea, dezmațul, concretizate în *prostie*, *nebunie* și *crimă*. Binele care exprimă sănătatea este redat prin adevăr, dreptate, bunăstare, pe când boala o constituie crima și prostia.³

S-a constatat că atunci când în viață apare un obstacol, aceasta se conjugă cu lumea sub impulsul *mâniei* și *fricii*. Dacă obstacolul este mai mic îl învingem prin mânia devenită agresivitate. Dacă însă nu-l putem depăși, intră în acțiune frica, și atunci îl ocolim. Învingerea conflictelor ne aduce oțelirea în viață, dar dacă ele ne înving, frica degenerază în anxietatea ce dă multiplele forme ale nebuniei omului față de el însuși. Așa cum frica înseamnă autodistrugere, mânia încearcă distrugerea altora. Patologia ei duce la *sadism*, care devine izvorul principal al crimei.⁴

Dar nu numai agresivitatea și sadismul reprezintă patologia în crimă. Patologia în crimă este determinată și de *insațiabilitatea emotivă* ca efect al fricii morbide, ca formă a bolii mintale. Aceste forme ale agresiunii antisociale și antipersonale se pot conjuga atunci când se cauzează reciproc, după cum magistral este prezentat fenomenul de I. L. Caragiale în nuvela: „O făclie de Paști”. În urma conflictului dintre Leida Zibal și Gheorghe, în sufletul acestuia din urmă se dezvoltă furia crimei... Încă de la început „s-a arătat a fi un om prea brutal și prea ursuz... suduia mereu și mormăia singur prin ogradă. Era o slugă rea: leneș și obraznic... și fura”. Înfățișarea însăși era asemenea unui „criminal înăscut”, după teoria lui Lombroso (despre care vom vedea mai jos): „... are brațele peste măsură lungi și picioarele prea

scurte, fruntea îngustă și turtită, occipitalul tare dezvoltat; chipul lui e de o caracteristică asprime și bestialitate bătătoare la ochii deprinși; e un rudiment de om; e, cum am zice, fiara, care de-abia de curând a reușit să stea numai pe etichete dinapoi și să-și ridice capul în sus, spre cer către lumină!”. Sub obsesia ucigătoare a crimei ce o aștepta cu groază de sărbătoarea Paștelui ce se apropia, anxietatea lui Leiba se amplifică, ducându-l la nebunie, iar sub teroarea fricii, el îl va uide pe Gheorghe. „Fără îndoială – gândește Sura – Leiba nu e bine de loc, e tare bolnav; Leiba are „idei la cap”. Căci ce înțeles poate avea tot ce face el de câteva zile și mai ales ce a făcut astăzi?”. „Crâșma a închis-o înainte de aprinsul lumânărilor... De trei ori au bătut mușterii în ușa dughenii, strigând cu glasuri cunoscute să le deschidă. La fiecare bătaie, el a tresărit... A trecut apoi sub gang și s-a dus s-ascundă pe treapta de piatră a pragului securea de tăiat lemne. Tremură de nu se poate ține pe picioare, și nu vrea să se odihnească... E noapte deplină, Zibal stă de mult pe pragul ce dă în gang și ascultă... O osteneală zdrobitoare se lasă pe cerbicia lui Zibal... „Să fie Gheorghe?”. Leiba simți că i se sting puterile și se așeză la loc pe prag. Între frânturile de gânduri ce se rostogoleau în capul său, el nu putu prinde un gând întreg, o hotărâre... Aiurit, intră în dugheană, trase un chibrit și aprinse o lampă mică cu petrol... Ceasornicul țacănea în perete. Zgomotul acesta monoton supăra pe Zibal... Gura lui era uscată. Îi era sete. Spălă un păhăruț în cada cu trei picioare de lângă tarabă și voi să-și toarne rachiul bun dintr-un șip; dar gâtul șipului începu să clănțanească tare pe buzele paharului... Aceste sunete erau și mai supărătoare. A doua încercare, cu toată voința lui de a-și birui slăbiciunea, nu avu mai mult succes... Zibal se așeză iar pe prag întinzându-și urechea la pândă... Leiba se scoală apăsându-și pieptul cu mâna și căutând să întoarcă înapoi un nod rebel ce i ridica în gât... Sunt mai mulți oameni afară... Și Gheorghe!... Da, el e, da, a bătut în deal ceasul Învierii”. Gheorghe nu reușește însă să intre în han, ci căzând în capcana lui Leiba, acesta-i dă foc. Și trupul lui Gheorghe se mistuia în flăcări ca o făclie de Paști...”.

2. Originea și cauza violenței și urii

Medicul psihiatru și criminologul italian, Cesare Lombroso (1836 - 1909), întemeietorul

² Hristu Andrușos, *Sistem de morală*, trad. Dr. Ioan Lancranjan și Prof. Ermis Mudopoulos, Tiparul Tipografiei Arhiepiscopale, Sibiu, 1947, p.242-243.

³ Nicolae Margineanu, *Conditia umana*, Editura Stiintifica, București, 1973, p.17.

⁴ N. Margineanu, *Conditia...* p. 84.

școlii antropologice a dreptului, susține teoria ereditară a „criminalului înăscut”, care poate fi cunoscut după anumite „stigmat” corporale: fruntea îngustă, ceafa lată, ochii apropiați de nas, formă primitivă, sălbatică și monstruoasă. Lombroso nu și-a putut dovedi temeinicia tezei sale, întrucât se poate vorbi numai de predispoziții în cadrul eredității.

Psihanaliza vorbește de un *killer instinct* determinat de agresivitatea ca reacție tipică furiei. Asemenea foamei, agresivitatea constituie un *instinct primar* de conservare a individului, manifestându-se sub forma apărării și atacului. S-a constatat că unele persoane pot avea o concentrație mai mare de *testosteron* (hormon sexual masculin), care crează o tendință agresivă. Experiențele de laborator au arătat, pe de altă parte, că stimularea *hipotalamusului* la șobolani și pisici, au creat stări de furie extremă ce determinau acțiuni ucigașe. La oameni nu sa întâmplat însă același lucru. Comportamentul agresiv poate fi controlat *cortical*, și ca urmare, poate fi expus influențelor sociale și legat de experiență.⁵

Pe de altă parte, privind fenomenul de ură, psihanaliștii consideră că acesta nu este decât expresia *iubirii împiedicată în manifestările ei*. Această *piedică* determină o stare de concentrare intensă afectivă și mentală asupra unei persoane căruia îi dorim răul. Ura poate cuprinde familia, clasa socială și chiar neamul căruia aparține persoana urâtă.⁶ Ura familială este impulsionată

de *invidie și gelozie*, ducând la *complexul Cain*, sau *complexul Electra*, soldat cu crima.

Există, pe de altă parte, și crime provocate de societate, când *societatea este bolnavă*. Există *societăți criminaloide*, care formează infractori, fiindcă orânduirea social-politică, fiind bolnavă, incită la crimă. Un exemplu concludent în acest sens ni-l oferă *dictatura nazistă*. Paznicii de la Auschwitz și Buchenwald ilustrează prea bine această categorie de infractori.⁷

3. Responsabilitatea față de crimă

Dat fiind faptul că crima reprezintă nebunia antisocială, iar pe de altă parte, că ea aparține debilității mentale, e greu de stabilit granița între nebunie și delict. De aici și confuzia în determinarea responsabilității morale în cazul crimei.

S-a stabilit psihologic că personalitățile de tip antisocial manifestă un redus simț al responsabilității și a moralității. *Comportamentul egocentric a unora ca aceștia se manifestă prin satisfacerea imediată a propriilor trebuințe și prin incapacitatea de a suporta frustrarea*.

Cauzele care determină comportamentul antisocial sunt multiple, precum variată este și forma lui de interpretare. Pe lângă lipsa capacității de a controla impulsurile, delicvența având la temelie subcultura criminală, se traduce prin pierderea simțului cu realitatea, urmată de un comportament social specific, manifestând interes pentru membrii unei bande criminale, cu păstrarea codului moral de a nu trăda un prieten, oricare ar fi acesta.⁸

4. Crima în fața conștiinței morale

Sfânta Scriptură, referindu-se la primul fratricid săvârșit de Cain asupra lui Abel, consideră uciderea a fi *păcat strigător la cer*, care atrăgând după sine sentimentul vinovăției, aduce zguduitoră mustrare a conștiinței: „...Atunci a zis Domnul Dumnezeu către Cain: „Ce ai făcut? Glasul fratelui tău *strigă către mine din pământ*... Și acum ești blestemat... vei fi zbuciumat și fugar pe pământ...” (Facerea 4, 10-11).

Dar chiar și numai atentatul la viața cuiva, chiar și asupra unui animal nevinovat, indiferent din ce motive, rămâne un act de cruzime, făcând ca

⁵ Rita L. Atkinson, Richard C. Atkinson, Edward E. Smith; Daryl J. Bem, Introducere în Psihologie, ed. XI-a, trad. Leonard Baiceanu, Gina Ilie, Loredana Gavriliță, București, 2002, p. 525.

⁶ Dr. I. Popescu - Sibiu, *Conceptia psihianalitica (expunere si critica)*, Sibiu, 1947, p.157.

⁷ N. Mărgineanu, *Conditia...* p. 267.

⁸ R. Atkinson și colab., *Introducere...* p. 766.

sensibilitatea sufletului omenesc să nu rămână indiferentă, ci să vibreze cu duioșie și chiar cu tristețe. Faptul este sugerat artistic, cu inegalabilă finețe de Nicoale Labiș în poemul „Moartea căprioarei”: „... Spun tatii că mi-i sete și-mi face semn să beau. / Amețitoare apă, ce-ntunecat te clatini! / Mă simt legat prin sete de vietatea care a murit / La ceas oprit de lege și de datini... / Ce-i inimă? Mi-e foame! Vreau să trăiesc și-aș vrea... / Tu, iartă-mă, fecioară, – tu, căprioara mea! / Mi-i somn. Ce nalt îi focul! Și codrul, ce adânc! / Plâng. Ce gândește tata? Mănânc și plâng. Mănânc!”.

Replica conștiinței morale față de crimă a constituit o temă esențială a tragediei grecești. Eriniile cu părul despletit și făclii aprinse urmăreau pe ucigași, făcându-i să se zbată în chinuitorul foc al muștrării, ce le ardea sufletul până la insuportabil...

La fel și în literatura modernă găsim aceleași cazuri. Astfel, pe Cain, din poezia lui Victor Hugo, îl urmărește „ochiul lui Dumnezeu” (conștiința) spre a-i aduce muștrarea pentru fapta ucigașă, atât în ascunzătoarea din pământ, cât și în turnul de fier unde nu putea să pătrundă nici o rază de lumină.

Rascolnicov din romanul „Crimă și pedeapsă” a lui Dostoievski comite dintr-un idealism naiv o crimă. Deși o consideră faptă indiferentă, glasul conștiinței se trezește, muștrându-l neiertător, încât în cele din urmă, ne mai putând suporta tulburarea sufletească care îl apăsa, se predă autorităților spre a-și ispăși fapta.

Boris Gudunov este prezentat de Pușkin în tulburările violente ale conștiinței, după ce a ucis pe moștenitorul tronului... La fel și Macbeth a lui Shakespeare este urmărit ca de o nălucă de figura celui ucis, de care nu mai poate nicăieri să se ascundă. Iată cuvintele lui Macbeth: „...S-a mai vărsat și-n vremea veche sânge, / Când legea nu-mblânzise încă lumea. / Și s-au mai săvârșit de-atunci omoruri, / Cumplite foarte, pentru-al nostru auz. / Pe-atunci un om, cu creierii zdrobiți / Murea și-atâta tot. Dar azi învie / Cu douăzeci de răni de moarte-n cap, / Și brânci ne dă din scaun: mai ciudat / Decât e chiar omorul”. Obsesia umbrei celui ucis îl urmărește pe Macbeth până la delir: „Dar n-am făcut-o eu! De ce-ți tot scuturi / Spre mine, pletele de sânge pline?”.

La fel și în literatura română, precum: „Năpasta”, „Moara cu noroc”, etc., crima este cauzată de iubire, gelozie, invidie, diverse interese, și încheiată cu dezastre familiale, muștrări de conștiință, nebulie...

Finalitatea vieții prin crimă dezvoltă de multe ori un conflict temeluit pe o dramă sufletească, ce rezultă din tragicul existențial, unde odată cu discernământul dispare orice licăr de luciditate, rămânând de-a dreptul fără motivații. Conștiința nu este dominată de muștrare, ci de răzbunare și regret. Și totuși crima nu poate fi oprită. Ea își urmează destinul prăpăstios al morții. Să urmărim crima lui Ghiță din „Moara cu noroc”. „Ana se cutremură în tot trupul, apoi se îndreptă, se dete un pas înapoi și grăi înecată: – Nu vreau să mor, Ghiță! Nu vreau să mor! urmă ea tare și se aruncă la picioarele lui. Fă ce vrei cu mine, dar nu mă omori. Ghiță își dete trupul înapoi, se plecă, îi apucă cu amândouă mâinile capul și privi dus în fața ei. – Nu-ți fie frică, îi zise el înduioșat, tu știi că-mi ești dragă ca lumina ochilor. N-am să te chinuiesc, am să te omor cum mi-aș omori copilul meu, când ar trebui să-l scap din chinurile călăului, ca să-ți dai sufletul pe nesimțite. – Dar de ce să mă omori? zise ea agățându-se de brațele lui? Ce-am păcătuیت eu? – Nu știu! răspunse el. Simt numai că mi s-a pus ceva de-a curmezișul în cap și că nu mai pot trăi, iar pe tine nu pot să te las viuă în urma mea. Acu, urmă el peste puțin, acu văd c-am făcut rău și dacă n-aș vedea din fața că eu te-am aruncat ca un ticălos în brațele lui, pentru ca să-mi stâmpăr setea de răzbunare, dacă mai odinioară l-aș fi găsit aici, poate că nu te-aș fi ucis. Ana se ridică și privi ca trezită din somn la el... Afară se auzeau pași, peste puțin cineva încercă să deschidă ușa. – Pinteaua cu jandarmii! șopti bărbatul scoțându-și cuțitul de pe ureau. Ano! Fă-ți cruce! fă-ți cruce, că nu mai avem vreme. – Săriți că mă omoară! Săriți, măi oameni! strigă nevasta luptându-se cu el, săriți! săriți! Când ușa căzu sfărâmată din țâțâni și Răuț se ivi cu Lică în ea, Ana era întinsă la pământ și cu pieptul plin de sânge cald, iar Ghiță o ținea sub genunchi și apăsa cuțitul mai adânc spre inima ei. – Dă foc! zise Lică, și Răuț își descărcă pistolul în ceafa lui Ghiță, care căzu înapoi, fără să mai poată afla cine l-a împușcat”.

În Sfânta Scriptură, printre alte cazuri, iese în evidență muștrarea conștiinței regelui David,

care se făcuse vinovat de pe urma morții lui Urie. În urma vinovăției pe care i-o descopere profetul Natan, inima lui David se umple de mâhnire și căință, compunând nemuritorul Psalm 50, care va rămânea peste veacuri expresia inimii întinate de păcat, dar cu încredere în milostivirea lui Dumnezeu. Chiar dacă fapta lui David a fost iertată, datorită faptului că „a vărsat mult sânge și a purtat războaie mari” (I Regi 22, 8), Dumnezeu îi refuză totuși dorința de a construi templul.

5. Atitudinea punitivă față de crimă în teocrația israeliană

Având o conducere teocratică, porunca „să nu ucizi” din Decalog reprezintă Legea lui Dumnezeu menită să consfințească valoarea vieții omenești ca dar divin, și datoria fiecăruia de a respecta viața aproapelui, asemenea vieții proprii.

În același timp, atitudinea lui Dumnezeu față de om era numită: „*hesed*”, în sens de *binefacere*, *milă*, îndurare, ceea ce înseamnă că Dumnezeu însuși este protectorul vieții omului, și ca urmare, putea cere și oamenilor ca, după dreptate, să-și respecte reciproc viața.

Caracterul teocratic al legislației mozaice făcea deosebirea, în aprecierea gravității unei fapte, în funcție de obiect, împrejurări, intenții, scop. De pildă, într-un fel era pedepsită crima spontană, față de cea cu premeditare, sau crima intenționată, față de cea neintenționată.

Pentru a *stârpi crima din popor și a intimida săvârșirea ei, se aplica fără părtinire în orice ocazie legea talionului*, ca înstăpânire a dreptății legii. Legea talionului pretindea „Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, omor pentru omor...”. Proclamând că „*cel ce va ucide un om, să se omoare*” (Leviticul 19, 21; Exod 21, 12), criminalul primea aceeași pedeapsă din partea „*răzbunătorului sângelui*” (Numeri 25, 18; vezi și Exod 23), care putea fi o rudă mai apropiată a victimei. Dacă crima a fost săvârșită fără voia ucigașului, acesta se putea retrage în una din cele șase cetăți de azil, iar dacă bătrânii cetății vor aprecia nevinovăția faptei, răzbunătorul sângelui trebuia să renunțe la aplicarea legii talionului (Deuteronom 19, 2).

Pentru a înțelege mai bine cât de mult prețuia organizația teocratică a lui Israel viața, e de ajuns să ne amintim că, pentru un cadavru găsit undeva pe câmp, judecătorii și bătrânii cetății apropiate

organizau o anchetă specială, iar „preoții, fiii leviților” (Deuteronom 21, 5) aduceau o junincă ca jertfă de ispășire, în timp ce „toți bătrânii cetății aceleia, care sunt mai aproape de cel ucis, își spălau mâinile asupra capului junincii celei junghiate în râu, și grăind, spuneau: „Mâinile noastre n-au vărsat sângele acesta și ochii noștri nu au văzut” (Deuteronom 21, 6-9).

6. Aspectul preventiv al crimei proclamat de Mântuitorul

Spre deosebire de cele până aici arătate, vom vedea că Mântuitorul ia o *atitudine preventivă față de ucidere*, abordând-o dintr-o perspectivă duhovnicească, sub mai multe aspecte:

1. Referindu-se în mod expres la porunca prin care se oprește săvârșirea uciderii, Mântuitorul spune în Predica de pe Munte: „Ați auzit că s-a zis celor de demult: să nu ucizi, căci cel ce va ucide, vrednic este de judecată; Eu însă vă spun: oricine se mânie pe fratele său, vrednic va fi de judecată; și cel ce-i va zice fratelui său: *netrebnice!* vrednic va fi de judecata sinedriului; iar cel ce-i zice: *nebunule!* vrednic va fi de gheena focului” (Matei 5, 21-22).

După cum vedem, Mântuitorul apreciază că *uciderea este un efect al mâniei*. De aceea, El merge mai în adânc, propunând *curățirea inimii de mânie*, „fiindcă din lăuntru, din inima oamenilor, ies gândurile rele, desfrânările, hoțiile, omorurile...” (Marcu 7, 21-22).

O inimă eliberată de mânie, nu numai că nu va căuta ura și răzbunarea, ci din iubire se va adresa semenului cu respect, având în atenție demnitatea chipului lui Dumnezeu existent în persoana oricărui om.

Dacă cel ce ucide este vrednic de judecată, tot la fel va fi și cel ce-și va desconsidera semenul, spunându-i: „*netrebnic*” sau „*nebun*”. Cuvântul ebraic „*racha*” înseamnă mai puțin de cum am spune în românește „tâmpit”, sau „prost”. Ar fi mai mult un apelativ de dispreț, cum am zice: „ei, măi!”. Cuvântul „*nebun*”, μωρός, înseamnă lipsit de minte, de judecată clară, de luciditate. În acele timpuri avea sensul unei conștiințe religioase ce se abătea grav de la pietate. Era cea mai cumplită abatere de la comuniunea cu Dumnezeu, prin nerecunoașterea Lui. Numai „*nebunul zice în inima sa: nu este Dumnezeu*” (Psalmul 8, 1).

De aici vedem că Mântuitorul oprește orice focar al mâniei îndreptată spre viața semenului, interzicând orice formă de dispreț, sau de desconsiderare la adresa lui.

2. Dacă nu acceptă mânia, Mântuitorul recomandă *iertarea față de greșala semenului*. Nicidecum ranchiuna, ci „*iertarea din toată inima*”, adică *uitarea* (Matei 18, 35). Nici jertfa adusă lui Dumnezeu nu va fi primită dacă „mai întâi nu te împaci cu pârâșul tău” (Matei 5, 23-26); și nici Dumnezeu nu-ți va ierta păcatele, decât în funcție de iertarea pe care noi o acordăm greșiților noștri (Matei 6, 12-15).

3. Mânia, ura și ranchiuna se sting complet din suflet atunci când vor fi înlocuite cu iubirea față de dușman. Aceasta este chezașia purității sufletului, a gândului și a simțirii. Este dovada cea mai grăitoare a asemănării cu Părintele nostru cel din ceruri, care face ca soarele Său să răsară și peste cei răi și peste cei buni și face să plouă peste cei drepți și peste cei nedrepți. (Matei 5, 44-48).

4. Pe de altă parte, Mântuitorul arată că există și o ucidere a *sufletului*, nu numai a trupului. La fel, Mântuitorul face deosebirea dintre uciderea *directă* și cea *indirectă*. Aceasta este *sminteala* (Matei 18, 6-10), când cineva este ispitit sau îndemnat spre păcat, sau când prin atitudinile adoptate față de altcineva, îi derutează drumul cel drept al vieții, „ispitindu-l” să apuce pe căile păcatului, a cărui „răsplată este moartea” (Romani 6, 23).

5. Mântuitorul nu numai că ne-a arătat cum să prevenim uciderea, ci mai mult, *ne-a oferit și puterea ca să o depășim*. El ne-a făgăduit duhul păcii Sale zicând: „Pacea mea vă las, pacea mea vă dau. Nu precum dă lumea vă dau Eu. Să nu se tulbure inima voastră, nici să se spăimânte” (Ioan 14, 27). Cel ce se împărtășește de duhul păcii lui Hristos, va fi asemenea Lui, „învățând de la El să fie blând și smerit cu inima” (Matei 11, 29), „rămânând în iubirea Lui” (Ioan 15, 9).

6. Pătrunși de duhul iubirii lui Hristos, cei ce i-au urmat Lui, au învățat de la Apostoli și au arătat lumii „îngăduința lor” (Filipeni 4, 5, reprezentând gingășia, delicatețea și înnobilarea sufletului omenesc, ceea ce întrece de multe ori chiar și dreptatea, fiindcă aceasta poate fi și dură, iar de foarte multe ori chiar inumană).

În concluzie putem spune că nu numai crima, ci și violența sunt considerate în morala creștină păcate strigătoare la cer.

De aici rezultă clar că, dacă violența este păcat strigător la cer, creștinismul este prin excelență religia non violenței. De fapt evlavia creștină însăși are acest caracter. Dacă „Hristos este pacea noastră” (Efeseni 2, 14), cei ce sunt ai lui Hristos sunt pătrunși de duhul vieții Lui, ceea ce înseamnă că evlavia creștină, ca învățătură și viață, fiind străbătută de duhul vieții lui Hristos, devine realitate în faptele celor ce-L urmează Lui.

DUMINCA FLORIILOR

Precum din arcul de triumf, eroii
Treceau pe cal acoperiți de glorii
Și Iisus intră-n Ierusalim
Pe mînzul asinei, smerit precum știm
Lumea vedea în El un om terestru
Menit s-o scape de obezi, căpăstru
Primindu-l cu toaste și ovații
Pe împăciutorul între nații
Femeile I-au presărat covoare
Bărbații osanale măritoare
Pomii sunt văduviți de flori, verdeață
Stâlپări și ramuri I se pun în față
Dar Domnul este nonentuziast
La toastări sau la ovații fast
În prevederea Sa divină știe
Cea omenească nestatornicie
Știe că osanalele de bine
Cu care e întâmpinat, ca mâine
Se vor prefăce fără amânare
În răcnetul spre a Sa crucificare
Că ramurile de finic s-or transforma
În spini ce fruntea îi vor sângera
Că haina așternută spre călcat
Mâine va fi flamidă de damnat
El vede de pe-acuma la răscruce
Profil cum e ape Golgota o cruce
Știe că un discipol îl va vinde
Că va muri, dar merge înainte...
Că Dumnezeu putea să nimicească
În clipă, pe cei puși să-L răstignească
Dar cum s-ar fi plinit, atunci, Scriptura
Și împăcat și mântuit, făptura ?
„Mîncarea Mea, afirmă El și-i scris
Voia să fie Celui care M-a trimis”
Și El ascultă fără doar și poate
Ascultător făcându-se până la moarte

De vrem din Praznicul Floriilor
Învățături să scoatem, fraților
Datori suntem ca și Iisus în toate
Să ascultăm de Domnul pîn' la moarte
Cuprinși fiind că ascultarea este
Condiția mântuirii noastre

Preot Teodor Poneavă

ÎNVIERE

E SFÂNTĂ SĂRBĂTOARE, E SFÂNTA ÎNVIERE
-
Vom ști primi lumină - HRISTOS A ÎNVIAT !
Ne vom ruga mereu, așa cum ne-am rugat,
Să fim feriți de boală, de lacrimi și durere.

Să fie pace-n lume, să fie pace-n casă -
În suflet fie pace - HRISTOS A ÎNVIAT !
Să fim cum CEL DE SUS în lume ne-a lăsat,
S-avem în cinste apa și pâinea de pe masă.

Va fi o noapte sfântă, va fi o sfântă noapte -
Lumina va fi sfântă - HRISTOS A ÎNVIAT !
Cu frunțile spre cer, cu gândul luminat,
Să mulțumim mereu, cu suflet și cu fapte.

Să dăinuie credința și cinstea peste ere -
Cu noi e DUMNEZEU - HRISTOS A ÎNVIAT !
Să știm primi lumină cu sufletul curat,
ÎN SFÂNTĂ SĂRBĂTOARE, ÎN NOAPTEA
DE-ÎNVIERE.

Dr. Teona Scopos

ÎNVIEREA

Te-au osândit stăpânii lumii, fără vină nici păcat,
 Și te-au răstignit pe Cruce, fără să fii vinovat.
 Sângele curgea șiroaie, sub cununa cea spinoasă,
 Dar Tu nu ți-ai plâns durerea, salvând lumea
 păcătoasă.

Între Tine și Baraba a ales atunci poporul,
 Pildă pentru omenire, turma-și trădează Păstorul.
 Ți-ai dus Crucea pân' la capăt și pe Cruce ai sfârșit,
 Fiecare-și duce crucea, crucea care a primit.
 De sub piatra cea sfințită, care zăvora Mormântul,
 Tu te-ai ridicat la ceruri, ca să mântuiești
 Pământul.

Trei zile ai stat în groapă, după care-ai înviat,
 Ca să izbăvești poporul, de ispită și păcat.
 Fără diplome, nici titluri, toți îți zic Învățătorul,
 Din a Ta Lumină Sfântă, se hrănește azi poporul.
 An de an Tu vii în lume și ne dai a Ta putere,
 Și iubire și speranță și ne vindeci de durere.
 Bate toaca-n Mănăstire și la Biserica din sat,
 Toți creștinii-și dau binețe: HRISTOS! HRISTOS
 A ÎNVIAT!

Și răspund, cu mulțumire: ADEVĂRATA ÎNVIAT!
 Și chiar de se-ndoiesc păgânii, ei știu că e adevărat.
 Tu atunci ai învins moartea, Pământul s-a
 cutremurat,
 S-au tulburat stăpânii lumii, puterea Ta i-a
 nspăimântat.

Veniți la Mine toți sărmanii, toți cei flămânzi și
 obidiți,
 La toți am să vă fac dreptate, veți fi primiți și
 mântuiți!

Vino la Paști, la Înviere, oricât ai fi de-ndurerat,
 Va vindeca și a ta durere, HRISTOS! HRISTOS
 A ÎNVIAT!

Ștefan Silva

UITĂ-TE CĂTRE IISUS

Când și tu vei fi urât,
 Alungat sau prigonit
 Gândește-te doar atât:
 Pe Hristos l-au răstignit.

Când vei fi umplut de sânge
 De cate-un nelegiuit,
 Liniștește-te, nu plânge,
 Pe Hristos l-au biciuit.

Și să nu te miri vreodată
 Dacă oamenii sunt „câinii”..
 Lui Hristos cel fără pată
 I-au bătut și cuie-n Mâini.

Poate-ai fost dat la o parte
 De ai lumii „cărturari”..
 Pe Hristos l-au dat la moarte,
 Pus pe Cruce între tâlhari.

Dacă suferi și trudești
 Și te trage crucea-n jos,
 Mai mereu să te gândești
 La Calvarul lui Hristos.

Când de greu vei fi răpus
 Și n-ai nici o mângâiere
 Uită-te către Iisus,
 Capul sus, spre Înviere!

Sorin Dragos Butucel

MITROPOLIA BANATULUI A DONAT O CASĂ UNEI FAMILII CU 5 COPII

La aproximativ 70 km de Timișoara, în localitatea Șanovița, o familie de creștini trăiește în multe lipsuri materiale, dar se străduiește să ofere un trai decent și educație celor 5 copii ai săi.

În pragul marelui praznic al Învierii Domnului Iisus Hristos, Părintele Mitropolit Ioan, auzind despre situația acestei familii nevoiașе, a dorit să le ofere o mână de ajutor. Și pentru că aceștia nu aveau unde să locuiască, Părintele Mitropolit, cu sprijinul unor parohii și fundații bisericești, dar și al unor credincioși cu suflet bun și milostiv, a achiziționat și donat o gospodărie, formată din casă, anexe și grădină pentru familia.

Acest gest, cu profunde înțelesuri duhovnicești, vine să schimbe viața familiei nevoiașе, care, prin gândul bun al Chiriarhului, devine realitate lucrătoare pentru cei cinci copii cu vârste cuprinse între 4 și 9 ani. Părinții lor sunt conștienți de valoarea educației și de aceea fac eforturi mari ca cei mici să frecventeze grădinița și școala din localitate.

Un ajutor a venit și din partea părintelui paroh Cristian-Bogdan Laichici, care are grijă de educația spirituală a acestei familii. Cei mici participă la slujbele bisericii, alături de părinți, și la catehezele pe care părintele le organizează pentru înțelegerea cuvântului lui Dumnezeu.

Pe întreaga perioadă a postului, acțiunile filantropice ale Arhiepiscopiei Timișoarei și Fundației Filantropia se îndreaptă, cu precădere, spre cazurile sociale grave, spre persoanele fără adăpost, spre familiile nevoiașе cu mulți copii, precum și spre persoanele suferinde cu afecțiuni

medicale grave. Toate aceste acțiuni sociale-filantropice sunt expresia legăturii indisolubile și complementare a măririi lui Dumnezeu prin slujirea semenilor, a fraților noștri.

„GĂTEȘTI ȘI DĂRUIEȘTI” LA LUGOJ

A devenit o tradiție la Lugoj, ca în preajma Sfintelor Sărbători ale Nașterii și Învierii Domnului, sub coordonarea Bisericii, să se desfășoare acțiuni cu caracter social – filantropic

prin implicarea unor ONG-uri și oameni de bine din Lugoj și Timișoara.

Astfel, în ziua de luni 11 aprilie 2022, Asociația „Gătești și Dăruiești” reprezentată de domnul Sebastian Paul (*Bucătăria lui Paul*), în colaborare

cu Parohia Ortodoxă Română „Adormirea Maicii Domnului” din Lugoj și Asociația „Centrul Ortodox” reprezentate de Preaonoratul părinte Ioan Cerbu și Părintele Cristian Cerbu, au fost pregătite în jur de 400 porții cu hrană caldă pentru copiii și familiile nevoiașe din Lugoj și din localitățile apropiate.

Având în vedere perioada prepașcală pe care o parcurgem, pe lângă hrana caldă oferită acestor oameni, au mai fost împărțite 100 pachete cu alimente perisabile și neperisabile, care să

acopere o parte din necesarul de hrană pentru Sărbătoarea Sfintelor Paști. De aceste daruri au

beneficiat și cei 25 de copii aflați în programul Centrului de Zi „Sf. Nicolae” din Lugoj precum și familiile aparținătoare acestora.

Buna desfășurare a întregului eveniment s-a datorat în mare parte zecilor de voluntari, în frunte cu domnul bucătar Chef, Sebastian Paul din Timișoara, care a fost ajutat și de câteva persoane pasionate de arta culinară, restaurantului „Domacris” prin implicarea domnilor Radmila și Călin Grecu, brutăriei „Spicul de Aur” și domnului Raul Surdu, Școlii Speciale „Alexandru Roșca” prin doamna director Viorica Paraschiv împreună cu cadrele didactice ale instituției de învățământ,

Detașamentului 6 de Jandarmi Lugoj prin domnul Andrei Paraschiv, Poliției Municipiului prin domnul cms. Cristian Gârbovan, și publicației săptămânale „Redeșteptarea” pentru promovarea evenimentului în rândul cititorilor lugojeni.

Pe lângă cei menționați în rândurile de mai sus, o contribuție majoră pentru această acțiune socială, a fost adusă de credincioșii Parohiei „Adormirea Maicii Domnului” din Lugoj și de unii sponsori care, prin donațiile oferite, au dorit să aducă bucurie persoanelor și familiilor greu încercate de neajunsuri.

ACȚIUNI SOCIAL-FILANTROPICE, LA PAROHIA TIMIȘOARA-IOSEFIN

În ajunul praznicului Floriilor, Parohia Timișoara-Iosefin, împreună cu Fundația creștină „Preot Ioan Olariu”, o fundație social – filantropică de dezvoltare comunitară, și cu sprijinul mai multor credincioși, a venit în sprijinul persoanelor cu nevoi stringente și a familiilor

cu mai mulți copii de pe raza parohiei, oferind hrană caldă, precum și pachete consistente cu alimente, necesare pentru sărbătorile pascale.

Printre beneficiari se numără persoanele vrâstnice, bolnave și cu mulți copii, care au o situație materială precară, sportivi de

performanță, elevi și studenți, proveniți din familii dezavantajate economic, dar cu merite deosebite la învățătură. Nu sunt uitați nici credincioșii bolnavi și imobilizați la pat, mulți dintre ei fără vreun aparținător, care sunt vizitați de voluntarii

parohiei, pentru a le duce, la domiciliu, hrana caldă și pachete cu alimente.

Totodată, Parohia Timișoara-Iosefin, prin implicarea părintelui paroh Ionel Popescu, oferă, ori de câte ori este nevoie, masa de prânz pentru refugiații ucraineni, găzduiți la Centrul de suport al Direcției de Asistență Socială a Municipiului Timișoara. Pe lângă masa caldă, parohia le asigură produse de igienă, jucării și tot ce e necesar pentru un trai decent, lipsit de griji.

ACȚIUNI CARITABILE PASCALE

Batalionul 183 Artilerie Mixtă „General Ion Dragalina”, în colaborare cu Asociația Militar Culturală „Sfântul Gheorghe” Lugoj, au desfășurat zilele acestea o serie de acțiuni venite a aduce zâmbetul acelor ce trec prin momente mai puțin fericite. În acest sens, a fost vizitat Căminul de Bătrâni „Anita Heim” din Lugoj unde au fost împărțite tuturor beneficiarilor daruri.

Piatra de temelie pentru Căminul de seniori „Anita Heim” a fost pusă în anul 1992, iar doi ani mai târziu, instituția a început să funcționeze, inaugurarea având loc la 23 martie 1994 când și-a deschis și porțile pentru bătrânii care nu mai puteau fi ajutați de familiile lor. La vremea aceea, Lugojul nu dispunea de un cămin de bătrâni, toți vârstnicii asistați fiind transferați la Centrul de la Găvojdia. În momentul de față instituția are în grijă un număr de 23 persoane.

MISIUNE PENTRU VIAȚĂ: ELEVII SEMINARIȘTI VIN ÎN AJUTORAREA SĂMENILOR PRIN DONARE DE SÂNGE

Conștientizând importanța donării de sânge pentru cei a căror viață depinde, totalmente, de un tratament transfuzional, necesar atât pentru tratarea pierderilor acute de sânge de cauză chirurgicală, cât și pentru vindecarea traumelor produse de un accident grav, elevii seminariști din cadrul Colegiului Național Pedagogic „Carmen Sylva” Timișoara, elegibili din punct de vedere medical, au venit Luni, 11 aprilie, în ajutorul celor peste 600.000 de conaționali, care au nevoie urgentă de sânge și de preparate sanguine, contribuind, în mod vădit, la salvarea vieții și la îmbunătățirea stării de sănătate a acestora.

Fiind și perioada Postului Mare, când ar trebui să se dezvolte relația mutuală dintre cunoașterea lui Dumnezeu și askesis, ca exercițiu de purificare și trăire autentică a vieții în Hristos, seminariștii bănațeni, dimpreună cu îndrumătorul lor, diaconul prof. dr. Răzvan Emanuel Fibișan, au arătat printr-un gest concret că, donarea de sânge este o dovadă de prețuire și de iubire a aproapelui. Din sângele donat de o singură persoană pot fi ajutați până la trei bolnavi aflați în situații critice, a căror viață depinde de acest produs biologic viu, aflat în organismul uman. Întrucât sângele nu poate fi fabricat și comercializat, donarea de sânge în scopuri terapeutice este, fără echivoc, o componentă esențială a serviciilor de sănătate, rămânând unica soluție pentru o persoană care are nevoie de transfuzie.

„Îmi exprim bucuria că elevii noștri seminariști care au pornit, în urmă cu patru ani, pe drumul

cunoașterii și experienței lui Dumnezeu, au conștientizat că această acțiune filantropică este o veritabilă pildă pentru toți cei care trăim în lumea de astăzi, parcă tot mai indolentă față de iubirea și ajutorarea semenilor. Chiar au realizat că iubirea semenilor și faptele bune, nu ar trebui să fie doar subiectele discursurilor filosofice, ci ele trebuie trăite și experimentate în viața noastră, pentru că numai în felul acesta se poate simți bucuria autentică ce vine din relația cu Dumnezeu și cu oamenii. Solidaritatea acestor tineri inimoși este encomiastică și dătătoare de speranță pentru societatea contemporană. Dumnezeu să le înmulțească râvna și să le răsplătească efortul!”, a spus părintele profesor Răzvan Fibișan.

Obiectivul general al acțiunii filantropice a fost atât de a transpune, în fapte, noua poruncă a Mântuitorului Iisus Hristos: „Să vă iubiți unul pe altul! Precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul!” (Ioan 13, 34), cât și de a cultiva spiritul voluntar în ceea ce privește donarea benevolă de sânge, care, implicit, duce la creșterea siguranței transfuziei de sânge. Din nefericire, țara noastră se confruntă de câțiva ani cu o criză de sânge, întrucât mai puțin de 2% dintre români donează sânge. Prin urmare, lipsa donatorilor și deficitul major de sânge donat rămân, în continuare, apanajul României, clasată pe ultimele locuri în Europa.

ACTUALITATEA EPARHIALĂ

PROIECT TRANSNAȚIONAL LA LICEUL TEOLOGIC ORTODOX „SFÂNTUL ANTIM IVIREANUL”

În anul școlar 2021-2022 patru clase de elevi din ciclul primar și patru cadre didactice de la Liceul Teologic Ortodox „Sfântul Antim Ivireanul” din Timișoara și de la Gimnaziul „Regele Mihail I” din Cimșeni, Republica Moldova, și-au unit creativitatea pentru a realiza proiectul: „Jocurile din sufletul copiilor”.

Din partea Liceului Teologic din Timișoara au participat doamnele profesoare Mihaela Ritter și Alina Simona Gheran care au coordonat activitățile claselor pregătitoare A și B, iar din partea Gimnaziului din Cimișeni au făcut parte clasele I și a III-a, coordonate de doamnele profesoare Stela Golovei și Maria Burlea .

Scopul proiectului constituie promovarea învățării prin intermediul jocului didactic în rândul elevilor de vârstă mică, din medii și spații culturale diferite. Activitățile s-au desfășurat pe mai multe etape și au avut ca obiectiv realizarea

unui schimb de experiențe pe tema jocurilor didactice eficiente în formarea și dezvoltarea diferitelor competențe, dar și realizarea unui mini-ghid de jocuri didactice corespunzătoare vârstei școlare mici.

O FRUMOASĂ TRADIȚIE CLERICALĂ ÎN ARHIEPISCOPIA TIMIȘOAREI

În data de 8 aprilie 2022, în Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Lugoj, păstrând o veche tradiție existentă a fost săvârșită Liturghia Darurilor mai înainte sfințite, moment în care slujitorii altarelor din cuprinsul Protopopiatului Lugoj s-au spovedit și împărtășit cu Trupul și Sângele Mântuitorului.

Înainte săvârșirii Sfintei Liturghii, preoții vârstnici i-au spovedit pe cei mai tineri, la momentul liturgic îndătinat, fiecare slujitor, cu sufletul primenit, primind sfintele și dumnezeieștile lui Hristos Taine.

Soborul slujitor a fost alcătuit din următorii preoți: părintele Cristian Cerbu de la parohia „Adormirea Maicii Domnului” din Lugoj, părintele Traian Birăescu de la parohia Lugoj Dealul Vii și părintele Emanuel Gafița, preot militar al Garnizoanei Lugoj.

Au fost prezenți și preoți mai în vârstă, care au spovedit pe mulți slujitori ai altarelor, mai tineri, strana fiind asigurată de către ceilalți slujitori. Această atitudine smerită a preoților vine să împlinească cuvintele Fericitului Augustin: „Nu e de ajuns să ne spovedim în fața lui Dumnezeu, se cuvine să ne spovedim, de asemenea și în fața celor ce au primit de la Dumnezeu puterea de a spovedi”.

A fost un moment festiv și totodată înălțător și plin de bucurie sfântă, întrucât în anii trecuți, această practică nu s-a mai săvârșit datorită pandemiei și a restricțiilor impuse de autorități.

La finalul Sfintei Liturghii toți preoții au fost invitați la oficiul protopopesco, pentru a discuta despre problemele pastoral – misionare specifice acestei perioade prepascale.

LITURGHIA DARURILOR ÎNAINTE SFINȚITE LA PROTOPOPIATUL FĂGET

Din binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan, vineri 8 aprilie la Catedrala Ortodoxă din Făget, a avut loc Liturghia Darurilor înaintea sfințite la care au participat majoritatea preoților Protopopiatului Făget.

Preoții și-au mărturisit mai întâi păcatele în Sfânta Taină a Spovedaniei, apoi au înălțat împreună rugăciunile înaintea Tronului Sfintei Treimi. Împărtășirea tuturor preoților cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos a întărit dragostea și unitatea frățască dintre slujitorii acestui protopopiat. S-a reluat astfel o frumoasă tradiție întreruptă de perioada pandemiei.

La acest moment de înălțare duhovnicească au participat și credincioșii parohiei, precum și numeroși copii, însoțiți de învățătoarea Angelica Brezovan. După aceasta a urmat ședința lunară a preoților, în care s-au discutat probleme administrative și duhovnicești.

VIZITA MINISTRULUI MUNCII ȘI SOLIDARITĂȚII SOCIALE LA SEDIUL MITROPOLIEI BANATULUI

Joi, 14 aprilie a.c., Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, împreună cu Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, episcop-vicar, au primit la reședința mitropolitană o delegație condusă de domnul Marius-Constantin

Budăi, ministrul muncii și solidarității sociale din România.

Au fost abordate teme de actualitate socială, analizându-se posibilități de colaborare între Biserică și Stat, în vederea sprijinirii familiilor defavorizate.

FESTIVAL DE TOACĂ ȘI EXPOZIȚIE DE ICOANE LA MUZEUL SĂTULUI BĂNĂȚEAN

Duminică, 17 aprilie, la Muzeul Sătului Bănățean, în cadrul evenimentului intitulat „Parcul Primăverii”, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, în apropiere de biserica de lemn din incinta muzeului, Arhiepiscopia Timișoarei, în colaborare cu Consiliul Județean Timiș și Centrul de Cultură și Artă al județului Timiș a organizat prima ediție a festivalului de toacă din acest spațiu sacru al culturii bănățene, continuând practic festivalul „În glas de toacă” început în urmă cu 14 ani la Giroc.

Au participat grupuri de tineri dornici să bată toaca, dar și să învețe de la cei mai în vârstă,

care au dobândit experiență în mănăstiri sau în satele lor cu prilejul sărbătorilor pascale în mod special. Invitații de seamă au fost preoții de la Protopopiatul Ortodox Român Timișoara I și cei de la biserica din Muzeul Sătului, precum și reprezentanții instituțiilor administrative și de cultură ai județului Timiș.

Manifestarea culturală a continuat cu vernisajul expoziției de icoane bizantine „Lumina Florilor de Paști”, de la Casa Națională din spațiul muzeal etnografic bănățean, unde au expus peste 80 de copii talentați în arta sacră, din tot Banatul.

Expoziția de icoane a fost organizată în colaborare cu Atelierul de pictură Buna

Vestire al Catedralei Mitropolitane, Școala Gimnazială Sfântul Antim Ivireanul și Consiliul Județean Timiș cu prilejul sărbătorilor pascale.

Evenimentul s-a încheiat cu slujba Deniei, oficiată în lăcașul de cult monument istoric cu hramul Nașterea Maicii Domnului din Muzeul Satului Bănățean.

Acest festival din Săptămâna Mare vine să ne aducă aminte, atât de ramurile purtate în mâini de cei ce-l așteptau pe Domnul Iisus Hristos în Cetatea Ierusalimului, cât și de chipurile blânde ale copiilor, reflectate ca adevărate icoane ale bucuriei, ce cântau pe străzile Cetății Sfinte: „Osana! Osana! Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului !”, dar ne va aduce aminte

și de patimile Domnului Iisus Hristos, de culele bătute cu ciocanele în palmele și picioarele Sale, cât și de lecția de iubire necondiționată oferită umanității de Mântuitorul Hristos.

Totodată se mai urmărește continuarea tradițiilor de Sfintele Paști și transmiterea lor prin Biserică generațiilor viitoare.

Participanții la festivalul de toacă ce au fost remarcați de organizatori au primi în dar din partea Protopopiatului Ortodox Român Timișoara I o pereche de ciocane de lemn, pentru desăvârșirea artei bătutului de toacă și pentru a deveni instructori la edițiile viitoare.

CONCERT DEDICAT SĂPTĂMÂNII PĂTIMIRILOR

În seara zilei de 14 aprilie, la Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Timișoara, Corul Național de Cameră „Madrigal-Marin Constantin”, dirijat de Cezar Verlan, a susținut un spectacol extraordinar intitulat „Săptămâna Patimilor”.

Alături de Corul Madrigal au urcat pe scenă 4 coruri de copii ce activează în Programul Național Cantus Mundi din județul Timiș: Corul pe voci egale al Liceului de arte „Ion Vidu” – dirijor Maria Gyuris, Corul „Cantati” al Asociației culturale „Kratima”- dirijor Maria Gyuris, Corul mixt al claselor de Teologie Ortodoxă al Colegiului Pedagogic „Carmen Silva” – dirijor Nicolae Șincari și Corul de copii al Liceului Teologic Ortodox

„Sfântul Antim Ivireanul” – dirijat de Adina Botezatu.

Programul a inclus lucrări românești, printre care amintim celebrul „Florilegiu bizantin”, o impresionantă colecție de muzică pascălă structurată de Marin Constantin, fondatorul

Corului Madrigal, dar și compoziții din repertoriul universal, precum fragmentele din impresionanta lucrare „Credo”, compusă de Wolfgang Amadeus Mozart.

PRAZNICUL INTRĂRII DOMNULUI ÎN IERUSALIM, LA TIMIȘOARA

Procesiunea Floriilor

La Timișoara, comemorarea marelui praznic al Intrării Domnului în Ierusalim, numit în popor și Floriile, a debutat în ajunul sărbătorii, prin îndătinatul pelerinaj al credincioșilor bănățeni cu icoane, flori și ramuri verzi de salcie în mâini.

Procesiunea Floriilor din capitala Banatului a reunit clericii și credincioșii din parohiile urbane, într-o acțiune cu caracter doxologic și anamnetic, actualizând evenimentul din istoria mântuirii, când Mântuitorul Hristos a intrat cu ovații, înaintea de sărbătoarea Paștilor, în cetatea Ierusalimului.

Procesiunea a avut două puncte de plecare spre catedrala mitropolitană, pe următoarele trasee:

Biserica Ortodoxă din Piața Alexandru Mocioni (Küttl) – B-dul 16 Decembrie 1989 – Podul Traian – Catedrala mitropolitană;

Centrul eparhial – B-dul C.D. Loga nr.7 – Catedrala mitropolitană

Împreună cu Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul Banatului, cele două grupuri de pelerini s-au îndreptat, în duh de rugăciune și în armonia imnelor de laudă, spre Catedrala mitropolitană, unde au fost întâmpinați de Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei.

Programul liturgic a continuat în interiorul sfântului lăcaș de cult din capitala Banatului, cu săvârșirea Slujbei Vecerniei Mari și a Litiei, oficiată de Preasfințitul Părinte Paisie Lugojanul, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Ioan

Duminica Floriilor

În ziua praznicului, mii de credincioși bănățeni au participat la Sfânta Liturghie, oficiată la Catedrala mitropolitană „Sfinții Trei Ierarhi” din Timișoara de Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. În cadrul slujbei, absolventul de teologie Florin Lăzărescu a fost hirotonit în treapta diaconiei. După Dumnezeiasca Liturghie, Înaltpreasfințitul Părinte Ioan a adresat un cuvânt de învățătură, în cadrul căruia a evidențiat înțelesul teologic al praznicului împărătesc.

La final, potrivit obiceiului, credincioșii prezenți au primit ramuri de salcie înfrunzite, atât ca simbol al procesului mereu înnoitor, al înfloririi virtuților și al creșterii duhovnicești, cât și ca simbol al vieții abundente, al biruinței vieții asupra morții; salcia având o mare putere de regenerare.

Concert de Florii

La ceas de seară, după slujba Deniei, Catedrala mitropolitană a găzduit un concert de muzică corală, susținut de Corala bărbătească ortodoxă „Epifania” din Timișoara, dirijată de prof. Florin-Nicolae Șincari. Renumita formație corală a interpretat un buchet de cântări religioase, specifice perioadei Triodului, armonizate de compozitorii: Iulian Cârstoiu, Gheorghe Danga, Ioan Ghica-Comănești, Sabin Drăgoi, Gheorghe Danga, Antoniu Sequens și Ion Vidu.

PRAZNICUL ÎNVIERII DOMNULUI, SĂRBĂTORIT DE TIMIȘORENI

Anul acesta, la cea mai importantă sărbătoare creștină, mii de timișoreni au venit la Catedrala Mitropolitană „Sfinții Trei Ierarhi” din capitala

Banatului, pentru a participa la Slujba de Înviere, oficiată de Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Arhiepiscopul Timișoarei și Mitropolitul

Banatului, împreună cu un sobor de preoți și diaconi. Potrivit rânduielii liturgice, slujba a debutat cu invitația de a lua lumină, continuând, apoi, cu tradiționala procesiune de înconjurare a sfântului locaș.

Și în acest an, prin purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, mai multe eparhii din țară au primit Lumina Sfântă, adusă de la biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim, de o delegație a Patriarhiei Române.

La finalul Utreniei Învierii, potrivit obiceiului îndătinat, credincioșii au primit „Paștile”, adică pâinea și vinul binecuvântate cu apă sfințită.

Liturghia pascală a fost săvârșită dimineața, de către Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Ioan, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în prezența a numeroși credincioși. La finalul acesteia, Înaltpreasfinția sa a vorbit despre semnificația praznicului, spunând că: „De astăzi, nimănui să nu-i mai fie frică de moarte și nici de veșnicia ei. Moartea nu mai este o sentință definitivă, Hristos ne arată că este o trecere, un Paște al nostru, al fiecăruia. Astăzi, Hristos

deschide izvorul vieții veșnice, care a fost ferecat de Satan cu lanțurile păcatelor noastre. De astăzi este dezlegare la viață veșnică. Veniți de luați lumină și cu ea să călătoriți în această lume până la porțile cerului! Hristos ne-a dat lumina să aprindem cu ea candela vieții noastre, însă, de nu vom pune în această candelă credință, iubire și lacrimile pocăinței, aceasta se va stinge. Să nu

fie! Nu fugiți de lumina lui Hristos, ea dă putere celor care cred în Învierea Lui”.

BUCURIA ÎNVIERII ÎN SUFLET DE COPIL

După ce toată suflarea creștină s-a bucurat de marele praznic al Învierii Domnului iată că a venit și rândul celor mici să se bucure de marea

minune a Învierii în săptămâna luminată și cum altfel pot copiii să-L slăvească pe Dumnezeu decât prin râsete și bucurie?

Miercuri 27.04.2022 aceștia au avut parte de o surpriză: teatrul de păpuși Merlin a ținut o reprezentație în curtea Bisericii Ortodoxe din Gottlob, copiii vizionând piesa „Rokoko și Rikiki - fabuliști pentru copii,, unde li s-au prezentat într-o manieră ludică și interesantă o suită de fabule din care aceștia au putut să tragă numeroase învățături folositoare.

După încheierea spectacolului, toți copii au participat la o agapă frățească, fiind mângâiați

de razele blânde ale soarelui de primăvară, apoi s-au jucat și au socializat împreună.

Responsabil de organizarea acestui eveniment a fost Preotul paroh Cosmin Vasile Chiroiu ajutat de membrii Consiliului parohial, de Comitetul de femei al parohiei, de prieteni ai bisericii cât și de o parte din consilierii locali, cărora le mulțumim pentru implicare și dăruire.

SĂRBĂTOAREA IZVORULUI TĂMĂDUIRII, ÎN CETATEA TIMIȘOAREI

În Vinerea Luminată, la sărbătoarea Izvorului Tămăduirii, credincioșii bănățeni și-au îndreptat pașii către Catedrala mitropolitană din Timișoara, pentru a participa la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, precum și la Slujba Aghiasmei Mici, oficiate de Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

Înaltpreasfinția Sa a rostit și un cuvânt de învățătură, în cadrul căruia a vorbit despre originea acestei sărbători, amintind de minunea petrecută în sec. al V-lea la un izvor din apropierea

Constantinopolului, izvor ce se păstrează și astăzi în Biserica numită „Izvorul Tămăduirii” din Istanbul. La finalul cuvântului, Părintele Mitropolit Ioan a reliefat faptul că, Biserica este un adevărat „izvor al harului lui Dumnezeu”, ea primindu-i pe toți cei care doresc să ducă o viață în și cu Hristos Cel răstignit și înviat.

După slujba de sfințire a apei, preoții slujitori au împărțit credincioșilor prezenți Agheasmă, administrația catedralei pregătind, în acest an, o capacitate de aprox. 2000 de litri de apă.

AGENDA ÎNALTPREASFINȚITULUI PĂRINTE IOAN, MITROPOLITUL BANATULUI

1 aprilie 2022

A primit pe domnul colonel Nicolae Slev, Inspector Șef al Inspectoratului Județean de Jandarmi Timiș.

A primit pe doamna prof. Aura Danielescu, Inspector Școlar General la Inspectoratul Școlar Județean Timiș.

A vizitat parohia Moșnița Nouă, din protopopiatul Timișoara II.

3 aprilie 2022

A participat la Sfânta Liturghie la parohia Timișoara Mehala, din protopopiatul Timișoara I, rostind cuvântul de învățătură.

4 aprilie 2022

A primit pe domnul conf. univ. dr. Daniel Lemeni, de la Facultatea de Teologie din Timișoara.

A primit pe preotul paroh Cristian Preian, de la parohia Uihei, din protopopiatul Sânnicolau Mare.

A primit pe preotul Marius Mocanu, de la parohia Ghelari, din Episcopia Devei și Hunedoarei.

A primit pe preotul Marius Podereu, protopopul Oficiului protopopesec Sânnicolau Mare.

A participat la evenimentul prilejuit de împlinirea a 172 de ani de la Înființarea Jandarmeriei Române, desfășurat la sediile Inspectoratului de Jandarmi Județean „General Moise Groza” Timiș și Grupării de Jandarmi Mobile „Glad Voievod” Timișoara.

5 aprilie 2022

A primit pe preotul Ionuț Furdean, protopopul Oficiului protopopesec Lugoj.

6 aprilie 2022

A primit pe domnii profesori Tudor Muntean și Dorin Otiman Busuioc, din Timișoara;

A primit pe preotul conf. univ. dr. Constantin Jinga, pe preotul lect. univ. dr. Adrian Covan, respectiv pe preotul lect. univ. dr. Marius Florescu, de la Facultatea de Teologie din Timișoara;

În după-amiaza zilei, s-a întâlnit cu Preasfințitul Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului, la mănăstirea Bocșa-Vasiova, întrevvedere prilejuită de pregătirea dosarului de canonizare a preacuviosului părinte Calistrat Bobu, fost viețuitor al mănăstirii în cauză.

8 aprilie 2022

A participat la ședința festivă de la Consiliul Județean Timiș, prilejuită de împlinirea a 30 de ani de la constituirea acestei unități administrative reprezentative pentru județul Timiș.

10 aprilie 2022

A participat la Sfânta Liturghie la biserica cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh”, din Lugoj.

11 aprilie 2022

A primit pe preotul paroh Vlad Stupariu, de la parohia Ionel, din protopopiatul Timișoara I;

A primit pe domnul prof. Andrei Bratiș, de la Școala Gimnazială nr. 21, din Timișoara.

12 aprilie 2022

A primit domnul ec. Pavel Kașai, director general ITM Timiș;

A participat la momentul predării unei case în parohia Șanovița, către o familie cu cinci copii din localitate, casă achiziționată de Arhiepiscopia Timișoarei.

13 aprilie 2022

A primit pe preotul lector univ. dr. Daniel Enea, de la Facultatea de Teologie din Timișoara, dimpreună cu studenții de anul IV George Nicoară și Adrian Anițaș, din cadrul aceleiași facultăți;

A primit pe preotul paroh Nicolae Ciucure, de la biserica cu hramul „Învierea Domnului”, din Lugoj;

A primit pe preotul Dorin Covaci, protopopul Oficiului protopopesc Făget;

A primit pe domnul Leon Demetrios Căliman, profesor de religie la Colegiul Național „Coriolan Brediceanu”, din Lugoj.

14 aprilie 2022

A primit pe domnul Raul Cozarov, primarul localității Gătaia;

A primit pe monahia Eufimia Ciocloada, stareța mănăstirii cu hramul „Înălțarea Sfintei Cruci”, de la Cebza;

A primit pe preotul asist. univ. drd. Laurian Popa, de la Facultatea de Teologie din Timișoara;

A primit pe doamna prof. Liliana Buzatu, inspector școlar pentru disciplina Religie, din cadrul Inspectoratului Școlar Județean Timiș;

A primit o delegație condusă de domnul Marius-Constantin Budăi, ministrul muncii și solidarității sociale din România.

15 aprilie 2022

A participat la recepția oficială a noului sediu al Detașamentului 1 de Pompieri Timișoara, din cadrul ISU Banat.

16 aprilie 2022

A participat la Procesiunea de Florii, urmată de Vecernia cu Litie în catedrala mitropolitană.

17 aprilie 2022

A oficiat Sfânta Liturghie cu ocazia praznicului Intrării Domnului în Ierusalim, la catedrala mitropolitană.

18 aprilie 2022

A vizitat șantierul corpului de chilii, de la mănăstirea Dobrești, din protopopiatul Lugoj.

21 aprilie 2022

A oficiat Denia celor 12 Evanghelii, la catedrala mitropolitană.

22 aprilie 2022

A oficiat Denia Prohodului Domnului, la catedrala mitropolitană.

24 aprilie 2022

La miezul nopții a oficiat slujba Utreniei – Învierea Domnului, la catedrala mitropolitană;
În dimineața zilei, de praznicului Învierii Domnului, a oficiat Sfânta Liturghie la catedrala mitropolitană;

În după-amiaza zilei a oficiat slujba Vecerniei la catedrala mitropolitană.

25 aprilie 2022

A oficiat Sfânta Liturghie în biserica cu hramul „Învierea Domnului”, din Lugoj.

29 aprilie 2022

A participat la Sfânta Liturghie la catedrala mitropolitană, la finalul căreia a oficiat slujba de sfințire a apei, prilejuită de Sărbătoarea „Izvorul Tămăduirii”;

A primit pe domnul Adrian-Ionuț Chesnoiu, ministrul agriculturii din România;

În după-amiaza zilei a oficiat slujba de sfințire a apei la parohia Lugoj V, din cartierul Cotu Mic, din Lugoj.

*A consemnat preotul Marius Sfercoci,
inspector eparhial*